Europos LIETUVIS

Nr. 15 (345) LONDONAS 1954 Balandis 15 VII metai

KRISTUS KĖLĖ - ALELIUJA!

PRISIKĖLIMO ŠVENTĖ

Reikšmingas eiles šiai šventei, kurią mes tremty švenčiame, parašė poetas Santvaras.

„Dar mes neprisikėlę ir akli,
Kaip kūdikiai, kaip pumpurai be saulės pažvelgimo...
Puikybės ir paikumo vėtra atkakli
Atgal tamson, atgal į žemumas mus nešti ima...

Tulžies kartumą nešam gomury,
Apviltos viltys širdyse išgraužė gilią žaizdą.
Numeski mūs keliam šviesos, kurią danguj turi,
O Viešpatie, o Tėviška Apvaizda!

Iš sutemų, pro pelkes ir girias,
Ateina minios, upėm iriasi laivai ir valtys...
Tegu, tegu laukus — tūnojimo marias —
Pažadins giesmės ir šauksmai: Mes norim keltis!"

Šv. Velykos brangi ir tradicinė lietuvių tautos šventė. Laisvoje Lietuvoje, pavasariui aušant ir visai gamtai iš žiemos apmirimo naujai atgyjant, bažnyčių varpams gaudžiant, lietuviai ir lietuvės, kaimuose, miestuose ir miesteliuose, šventišku susikaupimu minėjo Kristaus Atpirkėjo prisikėlimą. Laisvoje Lietuvoje ši diena buvo minima malda, nauju savyje atgimimu, meile ir broliškumu žmogaus žmogui ir lietuvio lietuviui.

Šiandien lietuvis Tėvynėje negali laisvai švęsti Kristaus Karaliaus Prisikėlimo šventę. Nebent tas, kuriam nuėjimas bažnyčion negręsia kokiomis pasekmėmis. Nebent vakare, iš sunkaus ir vargingo darbo grįžus į namus. Nes pavergtai tautai okupanto Šv. Velykų diena yra nustatyta darbo diena. Pavergta tauta „neturi" švęsti Prisikėlimo dienos — toji diena gali priminti tautos prisikėlimą.

Tik mes, laisvuose vakaruose, galime laisvai tą didžią šventę švęsti. Bet kaip skirtingai nuo anų metų, kada mes ją šventėm laisvi, laisvoje Tėvynėje. Nuo savo artimųjų atskirti, nuo savo Tėvynės atplėšti, po visą pasaulį išblaškyti ir svetimose žemėse gyvendami, mes pasitinkame Šv. Velykas su gilia liūdesiu. Dievo Sūnus kėlėsi iš numirusių, varpai ir giesmės skelbia Aleliuja, bet tauta, laisvam gyvenimui anuo metu prisikėlusi, yra vėl pavergta, prie kryžiaus prikalta.

Tad nėra ir negali būti mumyse to džiaugsmo, kuris būdavo Šv. Velykų dieną laisvoje Lietuvoje. Tik tai nereiškia, kad mes šių metų Šv. Velykas turime pasitikti dvasioje palūžę ar susilpnėję.

Kentėjo Kristus prikaltas prie kryžiaus, bet jis prisikėlė. Kenčia lietuvių tauta, bet ir ji prisikels, vėl iš naujo laisvam gyvenimui atgimdama. Ir tą viltį turime ir privalome savyje Šv. Velykų dieną sustiprinti.

Mūsų malda ir mūsų mintys bus šią šventę liūdesiu apgaubtos, bet mūsų viltys į *lietuvių tautos prisikėlimą neturi būti mažesnės.* Kaip laisvoje Lietuvoje, tos Prisikėlimo šventės proga mes turime persvarstyti savo veiksmus ir elgesį, turime iš naujo atgaivinti savyje brolišką jausmą lietuvio lietuviui.

Puikybės atsisakyti, tulžies kartumą, nuoskaudą pamiršti, padarytą blogą atleisti, turime iš naujo ryžtis broliškume ir vienybėje gyventi ir savo tautos prisikėlimui dirbti. Nes tik tokiu būdu mes galėsime grįžti Tėvynėn nugalėtojais, nes tik tada mes nuoširdžiai galėsime Šv. Velykų dieną Augščiausiojo prašyti vesti mus į prisikėlimą.

Malda, stiprėjančia viltimi, meile ir atlaidumu žmogaus žmogui, lietuvis lietuviui, broliškumu ir vienybe, giesme Aleliuja ir kietu pasiryžimu „Mes norim keltis!" sutikime ir rimtyje praleiskime šias Šventas Velykas.

S. Ž.

PERSIKELS IŠ LONDONO — PARYŽIUN

Prie Europos Sąjūdžio veikianti Rytų ir Centro Europos Komisija numato artimiausiu laiku savo veiklos centrą iš Londono perkelti į Paryžių. Ryšium su tuo š. m. balandžio mėn. turi įvykti komisijos tarybos posėdis, kuriame bus renkamas *ir naujasis pirmininkas. Tarp kandidatų* minimas belgų senat. De la Vallee Poussin. Gen. sekretorium numatomas I. Pomian, ilgus metus dirbęs šioj komisijoj.

* * * * *

Prancūzų Komiteto už Laisvą Europą komisijos jau pradėjo darbą. Į komisijų darbą iš lietuvių pusės įtraukti šie asmenys: vidaus politikos komisijos bendrojon pakomisėn — pulk. J. Lanskoranskis; kultūrinės komisijos bendrųjų reikalų pakomisėn — prof. J. Baltrušaitis; kulto — kun. Dr. Jacevičius; *spaudos ir radijo* — E. Turauskas. Žemės ūkio komisijon numatytas Pr. Dulevičius. Į tarptautinių klausimų ir vidaus politikos reikalų komisijas įeina visi trys Pabaltijo diplomatiniai atstovai: Dr. S. Bačkis, Grosvaldas ir Pusta.

Kersteno Komitetas Atvyksta Europon

Gautosiomis iš JAV žiniomis, Kerstenas ir jo vadovaujamas Pabaltijo Užgrobimui Ištirti Komitetas atvyksta į Europą vesti tolimesnių tyrinėjimų. Minimasis komitetas paskiausia buvo dar papildytas dviem nariais, o jo veikla žymiai praplėsta. Dabar komitetą sudaro šie atstovų rūmų nariai: Charles J. Kersten (R. Wisconsin)— pirmininkas, Edward Bonin (R. Pensylvania), Fred Busbey (R. Illinois), Ray Madden (D. Indiana), Th. Machrowicz (D. Michigan), Alvin Bentley (R. Michigan), Thomas Dodd (D. Connecticut), Patric Hillings (R. California) ir Michael Feighan (D. Ohio).

Kai šių tyrinėjimų plotmė dabar JAV praplėsta, tai bus atskleista komunistinio pavergimo baisioji tikrovė taip pat lenkų, čekoslovakų, rumunų, vengrų, bulgarų, albanų ir vokiečių. Ir pats JAV atstovų rūmų narys Ch. J. Kerstenas savo atsiųstame ALT laiške, be kita ko, pažymi, kad „Jūs pradėjote kažką didelio, kai pernai paprašėte Prezidentą ištirti Pabaltijo tautų pavergimą". Ta proga amerikiečių spauda pažymi, kad lietuviai ir toliau rūpinsis kelti viešumon jų gimtojo krašto kančias bei skriaudas. Tačiau dabar į tą darbą bus įjungta ir eilė kitų tautų: kartu su lietuviais milionai žmonių kels balsą už visų pavergtųjų tautų išlaisvinimą. JAV vyriausybė laiko Pabaltijo ir kt. kraštų užgrobimo ištyrimą didelės svarbos įvykiu kovoje prieš bolševizmą.

KREMLIAUS ŠNIPAI AUSTRALIJOJE

ATIDENGTAS NAUJAS ŠNIPŲ LIZDAS

Sovietų Ambasados Australijoje sekretorius Vladimiras Pietrovas, iš tikrųjų buvęs slaptosios sovietų policijos agentas Australijoje, paprašė Australijos vyriausybės azilio teisių, išduodamas sovietinių šnipų planus šitame krašte.

Australijos ministeris pirmininkas Menzies pranešė parlamentui, kad Pietrovo pristatyti dokumentai liečia sovietinių šnipų tinklą, į kurį yra įvelti ir Australijos piliečiai.

Australijos vyriausybė sudarė specialią karališkąją komisiją, kuriai pavesta ištirti sovietinių šnipų tinklą šitame krašte. Šiai komisijai duotos ypatingos teisės: — reikalui esant prievarta iškviesti liudininkus.

V. Pietrovui duota azilio teisė. Jo žmona liko Sovietų ambasados namuose. Pietrovas yra stropiai saugomas. Niekas nežino, kur jis šiuo metu randasi. Australijos policijos valdininkas pranešė laikraštininkams, kad Pietrovui gresia pavojus ir todėl jis yra gerai australų policijos saugomas.

Roma. Italų komunistų vadas Togliatti kreipėsi į viso pasaulio katalikus, kad šie prisidėtų prie komunistų reikalaujančių uždrausti vandenilio bombų gamybą. Jis taip pat ragino italų komunistus protestuoti prieš Europos armijos steigimą.

* * * * *

Saigonas. 20 užsienio karo korespondentų, stebinčių kovas prie apgultos Dien Bien Phu tvirtovės, pasiuntė prancūzų generol. Navarre pareiškimą, prašydami mažiau cenzūruoti jų straipsnius, aprašančius karą Indokinijoje.

ĮTARTAS JAV ATOMINIŲ BOMBŲ IŠRADĖJAS

Vienas žymiausių Amerikos atominės energijos mokslininkų, dr. J. Oppenheimeris, *suplanavęs pirmąją atominę bombą, įtartas* simpatizuojąs komunistams. Oppenheimeriui nebeleidžiama toliau šioje srityje dirbti. Speciali komisija pradėjo tirti šį reikalą. Oppenheimeris kaltinamas už simpatijas komunistams ir ryšių palaikymą su jais. Daromi užmetimai, kad jis priešinosi vandenilio bombų gamybai ir, kaip Mc Carthy tvirtino, šios ginklo rūšies gamyba pavėlavusi 18 mėnesių, nes „vyriausybėje esą išdavikai". Prieš keletą metų Oppenheimeris turėjęs artimų ryšių su mergaite, priklausančia kompartijai, piniginiai rėmęs komunistus. Moteris, kurią jis vedęs, taip pat anksčiau buvo ištekėjusi už komunisto, dalyvavusio ispanų pilietiniame kare.

* * * * *

Londonas. Jugoslavijos kunigaikštis Mykolas, buvusio Jugoslavijos karaliaus Petro giminaitis, važiuodamas automobiliu į Londoną mirtinai užsimušė Datchest miesto gatvių kryžkelėje.

7 DIENOS

Londonas. JAV užsienio reikalų ministeriui Dulles pavyko susitarti su D. Britanijos užsn. reikalų ministeriu Edenu dėl bendro gynybos plano pietryčio Indokinijoje. Kairieji darbiečių partijos atstovai, sužinoję apie šį susitarimą, sukėlė Parlamente audrą, šaukdami, kad „britai kapituliavo prieš amerikiečius.

Dulles, išskrisdamas į Paryžių, pareiškė, kad jis yra visiškai patenkintas pasiektais pasitarimų rezultatais Londone.

* * * * *

Vašingtonas. JAV vyriausybė, nelaukdama ką iš Londono ir Paryžiaus atsiveš Dulles, paskelbė, kad Amerika pasiuntė iš Europos ir Tolimųjų Rytų transporto lėktuvus Indokinijon, suprasdama padėties rimtumą. Faktas, kad JAV lėktuvai dalyvauja Indokinijos akcijoje savarankiškai, ne taip, kaip anksčiau — perduoti prancūzams, rodo, jog Amerika padarė dar vieną žingsnį — veiksmu pasipriešinti besiveržiantiems komunistams Indokinijoje.

* * * * *

Briuselis. Belgų demokratų partija pralaimėjo rinkimus į parlamentą prieš socialistus ir liberalus, kurie sudarys naują Belgijos vyriausybę koaliciniais pagrindais. Manoma, kad naujoj vyriausybėj žymusis belgų valstybės vyras — Paul Spaak užimsiąs premjero pareigas. Neabejojama, kad jam gali tekti ir užsienio reikalų ministerio portfelis.

* * * * *

Londonas. Britų Darbo Partijos atstovas Lewis Ž. Rūmuose reikalavo, kad vyriausybė nepritartų Vakarų Vokietijos apginklavimui tol, kol Bonnos vyriausybė nepašalins ministerį Kraftą, pabėgėlių reikalams ministerį Oberlaenderį, vidaus reikalų *ministerį Schroederį ir butų ministerį Preuskerį,* kadangi atstovo tvirtinimu jie priklausė Hitlerio partijai.

* * * * *

Vašingtonas. Respublikonų senatorius Martin pareiškė, kad vienos vandenilio bombos jėga, yra didesnė už visų bombų veikimą, kiek Amerika iš viso yra numetusi per visą Antrojo Pasaulinio Karo metą. O tokių bombų per pereitą karą Amerikos lakūnai išmetė du milionus septynis šimtus tūkstančių tonų.

* * * * *

Teheranas. Šią savaitę Teherane vėl prasidėjo buvusio premjero Mossadeko byla. Mossadekas kaltinamas valstybės išdavimu. Mossadekas nenorėjo įeiti teismo salėn, todėl policija jį jėga įvedė. Kaltinamasis tvirtina, kad jis tęs bado streiką tol, kol spauda nepaskelbsianti jo pareiškimo, padaryto teisme. Prokuroras tvirtina, kad Mossadekas grasina bado streiku, tačiau slapta čiulpęs saldainius.

* * * * *

Izraelis. Nazareto miesto savivaldybių rinkimuose komunistai gavo daugiausiai balsų. Visame Izraelyje šis miestas yra vienintėlė vieta, kur stipriausia partija — komunistai. Dauguma miesto gyventojų — arabai.

* * * * *

New Yorkas. Profesinių sąjungų ir automobilių pramonės darbininkų organizacijų pirmininkas praneša, kad J. A. Valstybėse nedarbas palietė 5 milionus darbininkų.

VYSKUPŲ GANYTOJIŠKI LAIŠKAI

Tremtyje esą Lietuvos vyskupai, būtent — arkiv. metropolitas J. Skvireckas, vysk. Padolskis ir V. Brizgys, ryšium su Marijos metais paskelbė visame pasaulyje esantiems lietuviams katalikams ganytojinį laišką. Jame, be kita ko, pažymi, kad Lietuva, antrą kartą bolševikų užgrobta, yra per tą laiką netekusi tūkstančių geriausių savo sūnų ir dukterų, kurie žuvo begindami tėvų žemę, mirė kalėjimuose ar ištrėmime, o kiti, nors ir išlikę gyvi, neaprėpiamos Rusijos ir Sibiro plotuose gyvena žmogaus nevertą tremtinio gyvenimą, pasmerkti dvasiniam ir fiziniam sunaikinimui. Lietuviai tuo būdu tėvynėje gerokai praretėjo. Lietuvos nelaimė dar padidėjo, kai į jos vaikų apleistas sodybas atėjo kurtis svetimieji. „Šiandien galime pasidžiaugti, — *rašoma ganytojiškame laiške,* — kad visų laisvėje gyvenančių lietuvių sutartinio veikimo dėka mūsų teisinga byla gerokai pasistūmėjo pirmyn" ir toliau nurodoma, kokių reiktų imtis tikintiesiems konkrečių priemonių, kad pavergtoji tėvynė juo greičiau galėtų atgauti savo nepriklausomybę.

VLIKo pirmininkas M. Krupavičius ir VT pirmininkas K. Žalkauskas VLIKo ir VT vardu pasveikino Dr. Witwicką, vietoj mirusio A. Liwickio išrinktą naujuoju Ukrainos respublikos *prezidentu tremtyje,* palinkėdami sekmės darbe.

VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA
NUOŠIRDŽIAI SVEIKINAME
VISUS DBLS NARIUS IR
"EUROPOS LIETUVIO"
SKAITYTOJUS

DBLS CENTRO VALDYBA

K. BARĖNAS

LIETUVIŲ SPAUDOS PUSLAPIUOSE

PAVOJUS JAU NEBE UŽ DURŲ

Pavojus, atrodo, jau čia pat, net nebe už durų, o jau viduj! Pavojus rimtas: jaunoji karta, iškilmingai šnekant, jau eina nutautimo keliais. Dėl to ir mūsų laikraščiuose šituo klausimu apstu straipsnių, kokia besanti padėtis ir ką reikia daryti. Štai „Drauge" Rašytojų Draugijos pirmininkas B. Babrauskas (1954. II. 20 d. literatūriniame priede, straipsnyje „Nevok nuo savo vaikų"!) bando įvertinti padėtį. Be kita ko, jis rašo apie sau žinomą vietovę — Cicero, kur lituanistinėms pamokoms įtaisyta net speciali patalpa, joje prikabinėta lietuvių dailininkų paveikslų, ir pamokoms lietuviukai tiesiog varyte varomi. Bet:

„....labai pravartu joms įsigyti botagas Lietuvos piliečių vaikams į lietuvių kalbos pamokas varyti. Ir ką manote: iš 100 tremtinių vos tik 70 tenuvaroma į lietuviškas pamokas! Tokiomis sąlygomis jei tų pamokų nelankytų vienas mokinys, būtų neleistinas atsitikimas; jeigu trys — būtų jau nutautimo ligos ženklas; jeigu iš šimto nelankytų 5 — reikėtų vadinti jau skandalu. Betgi į lietuviškas pamokas nevaikšto dvi ar net trys dešimtys vaikų, tai tokiam reiškiniui pavadinti trūksta žodžio Lietuvių kalbos vadove." Iš to jis daro vieną tik galimą išvadą: — sąmoningas lietuvių tėvų noras turėti savo vaikus nelietuvius.

Šalia to liūdno reiškinio toliau jis nurodo ir šviesių. Viena motina jam parašiusi ir klaususi, ar nealima būtų kur nors surasti ir perspausdinti K. Binkio poemėlės „Antanėlio Atsiskyrėlio", kurios daugybę posmų ji dar atsimena iš savo vaikystės. „Jei gyventume net 50 metų tremtyje", rašo dėl to B. Babrauskas, „šitokios motinos išlaikytų lietuvybę ne tik savo vaikų, bet ir vaikaičių širdyse. Ak, kad tokių būtų bent du tūkstančiai — šoktume ir dainuotume, augtume ir svajotume lietuviškai, it kokioje plaukiančioje Lietuvos salėje."

Tik, žinoma, tų tūkstančių nėra, todėl ir padėtis ne tokia, kokios trokštų anoji rūpestinga motina, nes B. Babrauskas toliau rašo:

„Leiskite, brangūs tėvai, tačiau pasakyti, kad knygos išleisti keliems šimtams skaitytojų niekas nesiima. Žinome, kad mūsų vaikų poezijos klasikas Vytė Nemunėlis, kurio eilėraščiai per keliolika metų Lietuvoje išaugino tūkstančius dabartinių motinų ir tėvų, atsidūrusių šiandien toli nuo tėvynės — jau nevieną gražią knygą vaikams išleido tremtyje, bet ar jo „Pietų vėjelis" nebus paskutinė dovana vaikučiams, sunku pasakyti. Didelei garbingų, bet Amerikos triukšme jau apkurtusių tėvų negarbei pagaliau kartą esmi priverstas viešai pasakyti, kad tokį „Pietų vėjelį" poetas rašė, dailininkas iliustravo, leidėjas leido — ir nė vienas jų už tai negavo nė cento, o vienam teko pluoštą dar savų pridėti." „.....kada žinomiausias poetas savo knygos pasirodymą turi išpirkti šimtais dolerių, tai jau kiekvienam iš mūsų turėti kilti tautinė gėda", baigia jis tą mintį.

GELBĖKIM!

Tuo pat jaunosios kartos tutautimo klausimu rašo ir „Dirva". Jos bendradarbis Jonas Miškinis, pats mokytojas, kelia (1954. III. 11 d. Nr 10, straipsnyje „Gelbėkim savo vaikus") baiminančią aplinkos įtaką ir tėvų abejingumą ar net visišką nesirūpinimą savo vaikais, net pastangas padėti jiems greičiau nutausti. Vaikams skirtieji laikraštėliai, „Tėviškėlė" ir „Eglutė", neturi daug skaitytojų. Žinia, yra dar ir kitų priemonių, ir štai jos, taip pat ne visada sėkmingos:

„Tiesa, turime pagalbinių — šeštadieninių bei sekmadieninių mokyklų Amerikoje, Anglijoje, Kanadoje, Australijoje ir kitur. Bet ar visi lietuviukai tas mokyklas lanko? Daugelis lietuvių neleidžia savo vaikų į tas mokyklas ir savo kalbos šeimoj taip pat tinkamai nemoko. Kai kurie sakosi norį savo vaikus apsaugoti, kad jie nesugadintų anglų kalbos akcento — grynumo. Čia ne vieta aišinti apie anglų kalbos nusimanymą. Tenka tik pažymėti, kad tie kadaise buvę „ura patrijotai" iš didelio rašto išėjo iš krašto. Mokėti svetimą kalbą yra turtas, tačiau tą turtą vaikai svetur įsigyja be tėvų rūpesčio.

„Bet kokį pateisinimą galima surasti tėvų nesupratimui, kaip reikia vaikus saugoti, kad jie nepamestų savo tėvų gimtosios kalbos? Gal jie jau apsisprendę į savo gimtąjį kraštą nebegrįžti su viltimi, kad svetur geriau gyventi. Tai ar dėl to save ir savo vaikus jau reikia išbraukti iš savo tautos sąrašo?"

„Kai kurie tėvai savo vaikus siunčia į šeštadieninę mokyklą tik tam, kad jo kaimyno bei pažįstamo vaikai lanko. Kitaip tariant, dėl kitų akių. Tokių tėvų vaikai nenormaliai mokyklą lanko ir nenoriai mokosi. Pavyzdžiui, bedirbant šeštadieninėj mokykloj, kaip tik teko su tokiais susidurti. Patariau mokiniams įsigyti naujai išleistąjį vadovėlį. Tačiau keletas mano raginimų neišpildė. Paklausti taip atsakė: „Tėvelis neduoda pinigų", arba: „Man tėvelis išrašė Eglutę ir daugiau pinigų knygoms pirkti ne duoda" ir t.t."

Žinos nelinksmos. Rūpestis pagrįstas.

KADA JAU OBUOLYS KRITO TOLI NUO OBELS?

Taigi, vaikai, tėvai, vaikai. tėvai.... Dar daug bus rašyta ir kalbėta, be ką kurčią be prisišauksi, ką aklam beparodysi? Va, „Keleivio" Čikagos bendradarbis (1954. II. 24 d. Nr. 8) džiaugiasi, kad naujieji ateiviai lietuviai kimba į didelius biznius. Grdi, White Bear Brewing Co., Furniture Center, Harmony Motor Sales, Healthy Food Restaurant ir daugelis kitų — tai naujųjų ateivių bizniai. O toliau duokim jau kalbėti pačiam laikraščio bendradarbiui, kuris rašo:

„Daugeliui krenta į akį vaizdas, kodėl naujieji ateiviai, neabejotini lietuviai patriotai, savo biznius pavadino angliškais vardais. Vienur ir kitur pasiteiravus, kodėl nebuvo galima biznį pavadinti lietuvišku vardu, gauta atsakymai, kad biznio pavadinimas nieko bendra neturi su lietuvybe. Antra, biznį pavadinus angliškai, į jį, be lietuvių klientų, užsuka dar koks airišis ar paliokas. Biznis lieka bizniu."

„Tačiau nuostabu yra" toliau rašo bendradarbis, „kaip tokia didžulė kitataučių Major namų apyvokos dalykų krautuvė Bridgeporto lietuvių kolonijoje savo prekių išpardavinėjimo metu puošnų skelbimą vitrinoje iškabino lietuvių kalba. Toje pat kolonijoje Halsted gatvėje kitataučio didelės daržovių krautuvės prieangyje prie išstatytų įvairių daržovių ir vaisių kitatautis tamsiaplaukis vyrukas vieną šešetadienį į praeivius garsiai šaukė: „Skanios braškės, gardžios žemuogės". Negana to, Dovydo ainiai išleido į rinką stiklinėse raugintus agurkus ir kopūstus su užrašais: „Lietuviškos išdirbystės agurkai" ir „Lietuviškos gamybos kopūstai". Šiomis dienomis išėjo į rinką ir krienai su lietuvišku etiketėje užrašu: „Valgyk ir norėk! Stiprūs lietuviški dypukų krienai."

„Prie progos užsukau į taverną išgerti „burnelę ant šalčio" Žiūriu į išrikiuotas ant bufeto įvairiausių gėrimų bonkas ir tarp jų pastebiu etiketę „Trys devynios" — Lithuanian Type Bitters". Tokių pavyzdžių būtų galima priskaityti ir daugiau. „Keleivio" bendradarbis baigia šitaip:

„Na, tai ir suprask žmogus — lietuviai tvirtina, kad geriau biznis sekasi pasislėpus po anglišku vardu. Dovydo ainiai tvirtina, kad jiems biznis sekasi prekę apvilkus lietuvišku rūbu!"

Jei prisiminsime anuos straipsnius dėl vaikų, kurie nelanko lietuviškų mokyklų, negauna iš tėvų dolerio vaikų laikraštėliams ir verčia didžiuosius vaikams rašančius poetus pačius apmokėti už savo knygelių vaikams išleidimą ir palyginsime su šitais suaugusių lietuvių slapstymaisiais, tai gal ir paaiškės, kieno ten vaikai lietuviškiems reikalams tokie neturtingi.... Taigi obuoliai vis krinta pagal obelę....

LAIMUTIS ŠVALKUS

PRISIKĖLIMAS

Skambės vėl varpai ir bus žemėj Velykos
su purienom ir sodų pirmaisiais žiedais.
Sugrįždami paukščiai padangėse klykaus
ir saulėj plaštakė nubudusi žais.

Ir kelsis iš karsto pats Dievas numiręs
už nuodėmes klystančio žemėj žmogaus.
Ir širdį atvėręs pasauliui taip tyrą
tautų keršto aukas nuramins ir priglaus.

Praeis patsai Dievas per Lietuvą žalią
ir laimins atbundančio diego laukus,
taip kruviną, baisų tautos kančios kelią
ir brolių prie miško beženklius kapus.

Praeis patsai Dievas pro kaimų sodybas
pro miestų nutilusius bokštuos varpus.
Dar skruostuos tautos skausmo ašarai žibant,
Ją laimins, ir sostai tironų sugrius.

Ir kelsis tauta, kaip kad kelias iš sniego
pirmieji pavasario Šventei žiedai.
Nors kraujas ir ašaros upėm nubėga,
bet lieka Palaimos šventi pažadai.

Skambės kartą varpas: Velykos, Velykos!
Ir girios ir širdys jo aidą kartos.
Giedos vėl tauta Laisvės dienai išlikus
ir saugoma amžiais Šviesos Užburtos.

NIDOS DVIEJŲ METŲ SUKAKTIS

Šiomis dienomis pirmoji Londone Lietuvių Namų Ak-nės B-vės spaustuvė NIDA atšventė dviejų metų sukaktį. Prieš dvejetą metų didelių vargų šioje spaustuvėje buvo atspausdintas savo jėgomis „Britanijos Lietuvis", talkininkaujant svetimtaučiams rinkėjams. Šiuo metu toje spaustuvėje dirba tik lietuviai: rinkėjai - linotipininkai — E. Zemlickas ir J. Mikalauskas, mašinistas-spausdintojas — S. Bosikis. Spaustuvę veda Vl. Dargis. Prieš kurį laiką spaustuvės amato pradėjo mokytis Liet. Namų tarnautojas Antanas Briedis.

Tik spaustuvės darbą suprantąs gali įsivaizduoti, kiek teko padėti pastangų pasiryžimo ir triuso per dvejis metus paruošti šioje srityje savus specialistus. NIDA, minėdama dviejų metų sukaktį, paruošė tiek D. Britanijos lietuviams, tiek ir kitur gyvenantiems, malonią staigmeną, išleisdama knygą „ŽALGIRIS", kuri pristatoma skaitytojui į namus tik už 3 šilingus. Jei gavę šią knygą skaitytojai atsilygins, prisiųsdami tuos 3 šilingus, kitą mėnesį NIDOS skaitytojų klubo nariai už tokią pat kainą gaus naują knygą.

Šis NIDOS bandymas parodys, kiek buvo pagrindo nuolatinam lietuvių nusiskundimui, kad knygos brangumas yra viena didžiųjų priežasčių lietuviškai knygai plačiau pasklisti. Šiais metais, švęsdami 50 metų lietuvių spaudos atgavimo sukaktį, turėtume nors tokios sukakties proga žymiai daugiau atkreipti dėmesio į spausdinto žodžio reikšmę. Tenelieka nors šiais metais nė vieno lietuvio be lietuviškos knygos, be lietuviško laikraščio!

Viktė.

MŪSŲ RAŠYTOJAI REMIA VASARIO 16 GIMNAZIJĄ

„Bendrijos" išleistųjų eilėraščių rinkinio „Cascata Cristalina" autorius Venacijus Ališas (kun. Arminas) aukoja visas savo pajamas iš šios knygos Vokietijos Krašto Valdybai Vasario 16 Gimnazijos reikalams.

Alė Rūta-Nakaitė, „Bendrijos" išleistosios apysakos „Duktė" autorė tap pat paaukojo pusę savo honoraro Vokietijos Krašto Valdybai Vasario 16 Gimnazijos reikalams.

Numatomo „Bendrijos" leidykloje išleisti apysakų rinkinio „Širdis tremtyje" autorius, p. Balys Gražulis, skiria visą savo honorarą Vokietijos Krašto Valdybai Vasario 16 Gimnazijos reikalams.

Vieningos nuomonės...

— Mano žmona yra nuostabiausia ir puikiausia moteris pasauly — pareiškė Rakelaitis. — Ir tai ne mano vieno nuomonė, bet taip pat ir jos...

KNYGOS BARE

VT Informacijos Tarnyba išleido prancūzų kalba leidinį apie bolševikų iššudytus kalinius Rainių miškely, prie Telšių. Leidinys pavadintas „Les Martyrs de Lithuanie". „Lietuvos kankiniai". Būdingomis iliustracijomis pavaizduoti bolševikiniai iššudymai. Fotografijos gautos iš Dr. Pemkaus. Įvado žodis parašytas K. Mockaus. Kalbą ir stilių lygino prancūzai, korektūras tikrino B. Drungienė ir B. Prapuolenienė. Spausdinimą ir technikinę pusę prižiūrėjo „Tremties" redaktorius S. Miglinas. Baigiamasis straipsnis „Kaip buvo įvykdytos deportacijos" paimtas iš Dr. S. A. Bačkio išleisto „Bulletin Lithuanien" Informacinė Tarnyba mano, kad Lietuvos bylos propagavime vokiškai kalbančiuose kraštuose ir Italijoj (su dideliu kun. Mincevičiaus darbu ir rūpesčiu) jau daug padaryta ir susilaukta gražių vaisių. Ateityje norima daugiau, kaip iki šiol kreipti dėmesio į tuos kraštus, kur kalbama prancūziškai, — į Prancūziją, Šveicariją, Belgiją ir Liuksemburgą. Tam tiksui šie „Lietuvos kankiniai" pirmoj eilėj ir išleisti.

El Imperio del Genocido (Genocido imperija). Tokiu pavadinimu pasirodė Casimiro Verax knyga Kolumbijoje, išleista šiemet Impresos Internacionales. Ji turi 133 pusl. teksto, 8 pusl. iliustracijų ir žemėlapį su priverčiamųjų darbų stovyklomis Sovietų Sąjungoje. Knygos pobūdį nusako jos paantraštė: deportacijos ir vergija sovietiniame pasaulyje. Trečdalis visos studijos skirtas genocidui Lietuvoje nušviesti. Įžangos žodyje sakoma: „Šie puslapiai skirti kukliai pagerbti tiems kultūros, laisvės, žmoniškumo ir tikėjimo kankiniams, kurie genocidinio žvėries buvo sunaikinti ar dar tebenaikinami už tai, kas pasaulyje ir žmoguje yra vertingiausia."

Vašingtono valstybinė leidykla leidžia Kersteno komiteto darbų pirmąją knygą. Joje sudėti Kersteno pareiškimas, Dulles, buv. JAV prezidento H. Hooverio, min. Žadeikio, gen. Musteikio ir visos eilės kitų. Šie leidiniai daug prisidės prie plačiosios laisvojo pasaulio visuomenės susipažinimo su Lietuvos byla.

Dr. M. Alseikaitės-Gimbutienės parašytosios „Rytų Europos proistorės" pirmasis tomas jau pradėtas spausdinti. Išeis keli tomai. Leidžia Harvardo un-tas.

Pabėgusių į laisvę 3 lietuvių žvejų nuotykiai iš anglų k. išversti ir išspausdinti taip pat ispanų k.

IŠLEIS LITERATŪROS METRAŠTĮ

Knygų leidykla Gabija spaudos grąžinimo penkiasdešimtmečiui ir tremties dešimtmečiui atžymėti šių metų antroje pusėje nutarė išleisti literatūros metraštį. Tai bus didelė penkių šimtų puslapių iliustruota ir meniškai atspausta knyga.

Tokios knygos išleidimas šiandien kaip tik yra prasmingas, nes tėvynėje gyvas ir laisvas lietuviškas žodis yra daug kiečiau ir plačiau užgintas nei carų laikais. Dar daugiau: geležinė uždanga yra taip sandari, kad už Lietuvos ribų spausdinamas lietuviškas žodis krašto pasiekti negali. Stalino-Malenkovo žandarai uolesni ir ištikimesni už cariškius, ir didvyriškas knygnešio žygis yra visai neįmanomas.

Tarybinė lietuviška literatūra, nors medžiagiškai ir labai remiama, nususo kokybiškai ir kiekybiškai. O tai kaip tiktai įrodo, kad gyvas žodis be laisvės kilti negali. Mes tremtyje dažnai pasiskundžiame darbo sąlygomis, ir jos tikrai nėra palankios, tačiau tremtyje parašoma daugiau negu krašte. Dėl to laisvę turėtume priimti ne vien kaip darbo sąlygą ir žmogaus teisę, bet kaip malonę ir piliečio pareigą.

Norėtume, kad šis metraštis būtų tremtinių rašytojų garbės knyga. Norėtume, kad tai būtų kovojančio ir nepasiduodančio lietuvio atsparos dokumentas. Norėtume, kad ji sutvirtintų lietuvį tikėjime ir viltyje. Dėl to prašome gerbiamuosius rašytojus į šį reikalą visu rimtumu pažiūrėti, kad knyga būtų pilnas ir tikras laisvo ir kovojančio lietuviškojo žodžio vaizdas.

Būtų gera, kad medžiaga redaktorius pasiektų kaip galima greičiau, bent iki š. m. gegužės 15 d. Medžiagą (poeziją, literat. kritikos straipsnius, dramą) siųskite J. Aisčiui, 123 Milford Street, Brooklyn 8, N. Y., o beletristiką — Stp. Zobarskui, 85-42 91 Street, Woodhaven 21, N. Y.

Jonas Aistis Stepas Zobarskas
Redaktoriai
Juozas Sodaitis
Leidėjas

BR. DAUBARAS

Aštuntas tęsinys

MEDINĖ ŠIRDIS

Virtuvėn įėjo dvi merginos, įnešdamos su savim šalto oro srovę. Vyresnioji, nutraukusi nuo burnos apšarmojusį melsvą šaliką, žemo alto balsu kreipėsi į Faustiną:

— Koks nelabasis tave taip anksti pribakštino? — Ir, nelaukdama brolio atsakymo, pamačiusi pantestą ant suolo patalynę, storžieviškai klūstelėjo Saulaitį:

— O jūs, ką tokį meta čia veikiate?

— Aš čia apsigyvenau...

—Nešaukite, motiną prižadinsite, — įsiterpė jaunesnioji mergina tokiu zylės cypsėjimo balseliu, lyg ji pamėgdžiotų narveliuose straksančius paukščius.

Faustinas, išgirdęs motinos vardą, mechaniškai žengė porą žingsnių atatupstas ir stambiu kūnu užstojo angą, tarsi sargybinis vartus.

— Motinos nebeprižadinsite, — sugriaudė brolis ir pasislėpė už užuolaidų. Lyg vėjas, apsiausto skvernus atsisakščiusi, nusekė ji vyresnioji mergina. Algis stovėjo akis nuleidęs, laukdamas šiurpaus momento, kada abi atėjusios dukterys sužinos baisaus įvykio pasekmes. Jis nežiūrėjo į pasilikusią virtuvėje mergaitę, bet jautė, kaip ji artėja lėtai prie užuolaidų ir jo. Kai iš motinos kambario vyresnioji isteriškai šūktelėjo — mama!. ir nuo šito šauksmo išsigandusios zylės akimirką liovėsi cypsėjusios, jaunoji mergina baugiai stabtelėjo prie pat užuolaidų ir Saulaičio. Jis pajuto jos rankos prisilitėjimą, lyg šituo judėsiu ji norėtų iš jo sužinoti visą teisybę.

—Jūsų motina mirė, — tyliai pasakė Saulaitis ir pajuto, kai į jo rankovę stipriai įsitvėrė mergaitės ranka. Neseniai šalčio įraudinti jos žandai ūmai pabąlo, lyg per juos nežinoma ranka būtų brūkštelėjusi plačiu kalkėtu teptuku. Ji stovėjo įsitvėrusi jo rankovės, nebejveikdama peržengti pro užuolaidas, už kurių vis garsiau raudojo sesuo ir jos kukčiojantis verksmas replėmis veržė Saulaičiui gerklę. Šitoksai mergaitės bejėgiškumas ir anosios graudus verksmas Algiui priminė jo motinos mirtį ir jis nė nepajuto, kai iš akių čiurkšlėmis pabiro ašaros, krentančios ant jam nepažįstamos mergaitės rankos. Ji pakėlė nežymiai nuleistą galvą, ir Saulaitis pro ašaras pamatė nuostabiai ramias, su nuolatiniu liūdesiu susigyvenusias pilkai melsvas akis. Ji žiūrėjo į verkian tį jaunuolį, tarsi pavydėdama, kad iš jos akių ir tokią valandą neprasiveržia ašaros, lengvinančios vidaus širdgėlą.

— Aš negaliu verkti, — cyptėlėjo ji tuo zylišku balsu ir šitame jos balse buvo daugiau siaubingo skausmo už sesers garsią raudą anapus užuolaidų.

— Ar tu buvai, kai mama mirė? — paklausė ji tuo pačiu geliančiu balsu, vis dar nesiryždama peržengti užuolaidų ribą.

— Taip, aš mačiau šį baisų įvykį...

Ji vėl pakėlė į Saulaitį akis ir jose dabar jis matė maldaujantį prašymą pasakyti jai tiesą.

—Ji buvo perstumta, sutrenkta jos galva ir nuo šito ji nebeatsigavo. Faustinas jums paaiškins, kaip tai visa įvyko, — atsakė trumpai Algis, vengdamas ištarti tikrojo nusikaltėlio vardą, prisiminęs Faustino grasinimus. Kai mergaitė vis tomis pat akimis į jį žiūrėjo, jam pasidarė gėda dėl savo baimės ir dėl tiesos slėpimo. Valandėlę patylėjęs, jis pridūrė:

— Jūsų broliai susipešė, kai aš čia miegojau. Motina šoko juos skirti ir Faustinas ją taip perstūmė, kad ji krisdama užsimušė. Mane jūsų motina tik vakar vėlai vakare priėmė čia gyventi....

Lauke pasigirdo vyrų balsai ir tuoj pat virtuvėn įvirto Vladis, o paskui jį trys uniformuoti policininkai ir plačia ūdros apikakle vyriškis, mažu lagaminėliu nešinąs.

Vladis, vos peržengęs slenkstį, rodydamas pirštu į Saulaitį, pasakė policijai:

— Jis užmušė mūsų motiną! — Faust! Perduok banditą policijai! — šaukė Vladis, pirmas pribėgdamas prie Algio.

— Duok pasą! — įsakančiai kreipėsi augalotas policininkas į Saulaitį, kai pro jį skubiai praėjo gydytojas ir vienas policininkų į mirusios kambarį, susidurdami su iš ten išlendančiu Faustinu.

Algis padavė policininkui Kultūrtechnikos Mokyklos pažymėjimą ir pasisukęs į Faustiną rydamas seiles paprašė:

— Paaiškinkit, kaip visa tai įvyko....

— Pasiaiškinsite nuovadoj, — pertraukė jį policininkas, vartydamas moksleivio pažymėjimą.

— Veskite jį čia, — įsakė vyresnysis policininkas iš kambario.

Saulaičio saugas stūmtelėjo jį pro užuolaidas. Paskui juos atsekė abu broliai.

— Kam tu užmušei mano motiną, žmogžudy tu! Ji tau būtų pati visus pinigus atidavusi, jei būtų turėjusi!.... Aš savo nagais tau akis iškabinsiu!.... Dieve, Dieve, už ką jis ją užmušė — puolė Saulaitį vyresnioji duktė, kai tik jis su policija pasirodė kambaryje.

— Išveskite moteris, — pasakė vyresnysis, sėsdamas su popieriaus lapu prie stalo.

— Aš noriu pamatyti savo motiną, — cyptelėjo mažoji.

— Vėliau, — šaltai atsakė balsas nuo stalo.

— Ji mirus prieš valandą nuo smegenų sutrenkimo, — pranešė gydytojas sėdinčiam policininkui. — Smilkinyje nedidelė žaizda, bet mirtina. Jei nusikaltėlis neprisipažins kuo ją nužudė, — skrodimas gali nustatyti.

Protokolą rašančiam policininkui Faustinas pirmasis papasakojo, kaip jis, grįžęs iš „Ramus Kampelis" restorano apie dvyliktą valandą, užtiko šiame kambaryje nepažįstamą šį vyruką, kuris bandęs pasprukti, bet jam pavykę sulaikyti. Motina gulėjusi pertrenkta prie sienos. Jis nusikaltėlį jėga sulaikęs, o kai brolis netrukus grįžęs, pasiuntė pašaukti gydytojo ir policiją.

— Tai netiesa! nebesusivaldęs įsikišo Saulaitis.

— Tylėk! — sudraudė jį policininkas.

Jaunesnysis pažodžiui papasakojo tą patį, ką ir Faustinas, tik dažnai į savo parodymus įpindamas keiksmažodį ir piktus grasinimus Saulaičio adresu.

Kaltinamas negalėjo tinkamai atsakyti į klausimus, kuriuo tikslu jis atvykęs Kaunan, o jo teisingas prisipažinimas, kad ir geležinkelio biletui neturėjęs reikiamos sumos pinigų, dar daugiau padidino policijos įtarimą. Tačiau tvirtinimas, kad jaunesniajam išėjus šaukti policijos, Faustinas jį kalbinęs kaltinti brolį, buvo toks nevykęs, įtartinas ir neįtikėtinas, kad ne tik Faustinas garsiai nusikvatojo, bet ir rašąs protokolą policininkas šyptelėjęs pastebėjo:

— Ar ponas Šuranas neprašė tavęs, kad sakytumei, jog jo motina pati nusižudė?

— Ne, jis šito neprašė, — atsakė Algis, ir šitas jo paneigimas sukėlė visų lūpose pasityčiojimo šypsenas.

Baigęs rašyti protokolą vyresnysis iš eilės visiems trims įsakė pasirašyti, Kai ši procedūra buvo baigta, jis pasikėlė nuo stalo, dirbtinai kostelėjo ir paskelbė, kad Saulaitis Algis, sūnus Juozo, įtartas padaręs žmogžudystę ir už tai suimamas ir jo byla bus perduota valstybės prokurorui.

Greta jo stovįs policininkas, tarsi patvirtindamas tik ką girdėtų žodžių sunkumą, uždėjo ant Algio pečių plaštaką ir įsakė drauge su juo eiti.

Virtuvėje čerškėjo narveliuose zylės. Algis prisiminė šios nakties sapną ir akimis ieškojo mažos juodagalvės, gynusios jį nuo baisių šikšnosparnių, tykojusių iškirsti jam akis. Užpakalyje einąs policininkas paraginо jį eiti ir nebandyti bėgti.

Ilga prieškalėdinė žiemos naktis baigėsi. Pirmasis žiemos šaltis braškino medines tvoras, iš vakaro pasipuošusias drėgnu sniegu. Miestas dar miegojo. Tik Ukmergės plente girgždėjo rogių pavažos ir iš arklių šnervių kamuoliais rūko šviesūs garų kamuoliai. Tamsios eglaitės juodavo rogėse, o iš po jų gageno žąsys, kriuksėjo bekonai, mykė veršiai paskutinėje prieškalėdinėje kelionėje į senamiesčio turgų. Algis, lydimas dviejų policininkų, ėjo Ukmergės plento pakalnėn, gailėdamasis nukirstų eglaičių, mykiančių surištų veršiukų, mirusios šią naktį Šuraniėnės ir negalinčios verkti tuose namuose pasilikusios mergaitės.... (b. d.)

DIENOS RŪPESČIAIS

REIKIA IŠPIRKTI VEKSELIUS

Vienas kiečiausias būsimiems istorikams riešutas — Kinijos paskutiniojo dešimtmečio likimas. Žvelgdami to milžino paskutiniojo dešimtmečio politinių įvykių raidą, *susiduriame su nuolatine klaida*, kurią padarė tiek Vakarų valstybių galvos, tiek jų diplomatai. Dar 1944 m. tiek amerikiečių, tiek ir britų diplomatų buvo nuomonė, kad Kinijos komunistai yra „geri", kad jų programa yra labai realistinė, gyvenimiška ir remtina: jie nori tik žemės reformos... Dar Jaltos išvakarėse JAV vice-prezidentas Wallace vertė Kiniją artimai bendradarbiauti su Sovietų Sąjunga. Po to seka virtinė dar *didesnių klaidų, dar ciniškesnių sutarčių*, kuriomis remiantis Amerikos politika stumte stūmė Kiniją Sovietų Rusijos globai, nepaisydama kiniečių tautos noro, nei tų, kurie priešinosi Maskvos agentams ir primetamam režimui. Jaltos konferencijoje JAV prezidentas Rooseveltas lengvabūdiškai atidavė Stalinui rimčiausį Vakarų vasltybių Kinijos sąjungininką ir ši išdavystė slepiama buvo tiek ilgai, kiek buvo galima. Šia sutartimi Amerika atidavė Stalinui kiniečių natūralinius turtus ir strategines bazes visai Kinijai užkariauti. Istorikai, tinkamai įvertinę *Roosevelto klaidas, be abejo pažymės*, kad Jaltoje Rooseveltas, norėdamas įtraukti Sovietų Rusiją į karą su japonais, buvo nepaprastai duosnus, beatodairos mokėdamas... iš svetimos kišenės — Kinijos kišenės. Dar liūdniau, kad šis ‚mokestis" tuo laiku buvo jau visiškai nebereikalingas. Einant Jaltos sutartimi Kinijos perdavimas Maskvai tęsėsi dar toliau: 1945 m., rugpjūčio 14 d. Amerikos spaudžiama Kinija pasirašo su *Sovietų Sąjunga traktatą, prieš kurį ji* kovojo dešimtmečius. Sovietai nebūt sovietais, jei pasirašytų sutarčių laikytųsi. Kaip ir visas, taip ir šią sutartį tuoj pat sulaužo, užgrobia Mandžiūriją, apgrobia ją iki siūlo, išžudo nepatikimuosius ir vėliau perduoda nualintą kraštą savo patikėtiniams — komunistams.

Už šias politines klaidas Amerika jau sumokėjo bragiai ir ne tik doleriais, bet ir savo piliečių krauju. Jaltoje slaptai pasirašytasis Liuciperiui Roosevelto vekselis milionams nekaltų žmonių atnešė baisią nelaimę ir mirtį, o pačiai Amerikai apčiuopiamą grėsmę. Korėjos karo metu Amerika vaizdžiai pamatė Jaltos vekselio reikšmę ir Maskvos kėslus. Šiandien ji pirmoji nori ir savo sąjungininkus — D. Britaniją ir Prancūziją „gydyti" nuo tos ligos, kuria kadaise pati sirgo ir, mūsų ir visos žmonijos labui, persirgo. Šiandien, kai Kremlius siunčia Kinijos komunistus prie prancūzų apgultos Dien Bien Phu tvirtovės, norėdamas *įsigalėti Indokinijoj, Amerika pirmoj ragina* nedviprasmiškai įspėti komunistinę Kiniją, kad JT karinės pajėgos įsikiš, jei Kinija remsianti Indokinijos komunistus, apgulusius prancūzų tvirtovę.

Tačiau tokiam Amerikos planui — perspėti komunistinę Kiniją nesikišti į Indokinijos karą ir tuo pačiu perspėti Maskvą, prieš Ženevoje įvykstančią konferenciją, kad Vakarų pasaulis yra pasiryžęs sudaryti *bendrą frontą pietryčio Azijoje ir sulaikyti* jėga komunistų veržimąsi Indokinijoje, nenori pritarti Amerikos didieji sąjungininkai — D. Britanija ir Indokinijoje septyneris metus su komunistais kariaujanti Prancūzija. Tuo tikslu šią savaitę Londonan atskrido JAV užsienių reikalų ministeris Dulles, norėdamas įtikinti savo partnerius, kad jie nesipriešintų Amerikos planui, sulaikyti Kinijos komunistų agresiją Indokinijoje

Amerikos visuomenė ir Senatas šiandien jau yra teisingos nuomonės, kad su komunistais yra tik viena kalba — jėgos kalba. Suprantama, kad tame krašte kyla audra, kai girdima, jog D. Britanija ir Prancūzija vis dar bauginasi komunistus vadinti tikraisiais vardais ir kalbėtis su jais vienintele kalba, kurią jie supranta. Dullesui yra nepaprastai sunkus uždavinys perkalbėti D. Britanijos ir Prancūzijos vyriausybes dėl bendro įspėjimo komunistinės Kinijos dar prieš Genevos konferenciją, kadangi šiuose kraštuose į šį reikalą žiūrima iš to taško, kad, girdi, šitoksai Vakarų valstybių bendras įspėjimas, pastatytų Ženevos konferen-

BR. SERBENTA

ciją nepasisekimui. Čia net motyvuojama tuo, kad netrukus Indokinijoje prasidėsiančios liūtys, kurios savaime sulaikysiančios komunistų puolimus Indokinijoje.

Rašant šias eilutes, deja, dar negalima pasakyti ką savo viešnagės metu pasieks Londone Dulles, tačiau sekant savaitgalio ir šios savaitės pirmadienio spaudos balsus, atrodo, kad jam nepavyks įtikinti sąjungininkų dėtis prie bendro komunistinės Kinijos įspėjimo. Kita vertus, jei Dulles sugrįžtų nieko nepasiekęs, tai tiek D. Britanija, *tiek Prancūzija supranta, kokia tuo atsitikimu* bus JAV Kongreso reakcija prieš Vakarų sąjungininkus. Todėl, tikriausiai, bus ieškoma, apdailinta švelninanti formulė, kad Dullesą paleidus ne su visai tuščiomis rankomis ir taip pat apsidraudžiant nuo savųjų priekaišto, kad „D. Britanija ir Prancūzija kapituliavo Amerikos spaudžiama". O apie šitokį „spaudimą" ne tik vakarų laisvoji spauda, bet ypač Maskvos „Pravda" *triūbija dėl Dulleso kelionės į Londoną* ir Paryžių, nesigailėdama bolševikinių epitetų Dulleso adresu. „Pravda" be visokių kitokių propagandinių melagysčių rašo: „Amerikos agresoriai vėl bando sukelti Kinijos pasienyje avantiūrinius veiksmus. Pasaulio tautos laiko Amerikos agresyvinę politiką vienintelė kliūtimi, kuri neleidžianti įgyvendinti Azijoje taikos"...

Apie Dulleso kelionę „Pravda" rašo, kaip apie naują amerikiečių „provokaciją", pažymėdama, kad — „Be abejonės Dulleso tvirtinimas, jog Indokinijos karo veiksmuose dalyvaujanti Kinija yra biaurus šmeižtas. Visiems žinoma, kad ne Kinija, bet JAV aktyviai veikia agresijoje prieš indokinus. *JAV rengia rimtą karo išplėtimą." Suprantama*, kad su panašiais kaltinimais Kremliaus atstovas atvyks ir į Ženevos konferenciją, kurioje šiandien kai kurios vakarų valstybės dar tikisi surasti taikingą padėties išsprendimą. Amerika, atrodo, šito nebesitiki, ji žino kainą kadaise pasirašytų Kremliui vekselių, todėl ir dabar, kai Indokinijoje nors ir šiuo metu tiesioginiai liečiami ne Amerikos, bet Prancūzijos ir antroje eilėje *Malajų D. Britanijos) reikalai, JAV* nebenori daryti praeities klaidų ir taip pat nori įtikinti savo sąjungininkus, kad kaip beapsidraustum, *su velniu riešutauti neverta*, nes vis vien jis žmogų apmaus.

Giliau pažvelgus į šio pavasario pasaulinę politinę padėtį, galima įžiūrėti, kad po antrosios vandenilio bombos sprogdinimo, Amerika nebededa vilčių į tas konferencijas, kuriose būtų galima su Kremliaus galvomis susitarti dėl atvėsinimo šaltojo karo ar apskritai dėl pasaulinės padėties atoslūgio. Ji žino, kad Kremlius bus sukalbamas tik tol, kol jaus, kad jėga yra laisvojo pasaulio pusėje. Šią persvarą Amerika dabar turi ir, tikimės, kad nepaisant „taikos mylėtojų" šauksmų *ir protestų*, galingiausia Laisvajame pasaulyje amerikiečių tauta nebepasirašys daugiau Kremliui vekselių, kokius ji yra pasirašiusi nelemtose praeities konferencijose.

Nebereikia būti pranašu, kad įžvelgus, jog šis pavasaris pasauliui lems šį tą naujo.

STELLA

Velykos

Linksmų Velykų
Visiems nuo krašto!
Kam čia dar vargint
Anglijos paštą.

Penkis, ir viskas!
Na, gal ir ūsą.
Kam tos puikybės
Reikia tarp mūsų.

Sveikos gražuolės,
Plonos ir drūtos!
Nors į skruostelį,
Kaip ten bebūtų.

Tavo margučiai,
Mano margučiai,
Daužkite, vyrai,
Būkit sveikučiai!

Daužkit, merginos,
Nepasiduokit!
Reikia laimėti
Šiokį ar tikį.

Meteliai slenka
Vienas po kito,
O kas meteliai —
Velykų rytas!

Nors ir ne toks jis
Kaip turi būti,
Bet lyg atgimstam,
Ir širdys kruta.

Vargai vargeliai,
Ką padarysi.
Laisvės belaukiant
Nosys ištiso.

Tačiau ir viltys
Švinta truputi.
Kažkur sprogdinant
Keistą marguti...

Kartu smalsumas
Ir baimė ima,
Kažin ar viska
Nu'ems sprogimas.

Gana! Bus laiko
Politikuoti.
Šiandien atleiskim
Diržą ir protą.

Daug negerovių
Želia kaip žėlę,
Bet mus paguosti
JIS prisikėlė.

440 ASMENŲ PARODYMAI

ALT įteikė Kersteno komitetui išverstus į anglų kalbą ir surašytus į nustatytos formos blankus 440 asmenų parodymus. Baigiami versti į anglų k. dar 130 asmenų *liudijimai. Be viešų apklausinėjimų*, komitetas ima bylon ir pilnus parodymus raštu. Kai kurių sričių specialistai savo parodymus yra įteikę tiesiog grupėmis. Buv. Aukščiausiojo Prezidiumo pirmininko pavaduotojas ir „Liaudies Seimo" narys L. Dovydėnas prie savo raštu įteiktų parodymų dar pridėjo savo paruoštą knygą apie okupaciją „Mes valdysim pasaulį". Savo parodymus Kersteno komitetui įteikė ir prof. V. Krėvė-Mickevičius.

* * *

Ryšium su Lietuvoje vykdomais „savanoriškais" išvežimais „plėšinių įsisavinti" Sibire ir kitose tolimose TSRS vietovėse per Amerikos Balsą iš Europos į kraštą Vykd. Tarybos vardu kalbą pasakė IT valdytojas M. Gelžinis.

NENORI, KAD BŪTUME LAISVI

Švedijos didžiausias dienraštis, liberalų organas DAGENS NYHETER, praeitą savaitę keliais vedamaisiais paeiliui įrodinėjo, kokį didelį įnašą žmonijos istorijoj politiniai pabėgėliai yra padarę į laisvės sąvokos *ugdymą ir laisvės branginimą*. Anglų, vengrų ir lenkų pabėgėlių dėka šiaurės amerikiečiai geriau supratę laisvės neįkainojamą svarbą ir tuo prisidėję prie jų pačių išlaisvinimo, o vėliau ir negrų vergijos panaikinimo. Atbėgėliai iš kitur turėję didelės reikšmės ir Prancūzijos, bei Anglijos ir kitų Vakarų kraštų politinei kultūrai. Dešimtys tūkstančių politinių atbėgėlių iš pavergtųjų Baltijos valstybių, savo rankų darbu žymiai *prisidėję prie Švedijos pokarinės ekonominės* ekspansijos, „drauge davė mums pajusti, kad mes patys galim atsidurti jų padėtyje. Jei norim nustoti budrumo laisvėje, turim leisti jiems kalbėti ir mokytis iš jų patirties". MORGON TIDNINGEN, socialdemokratų svarbiausias organas ir probolševikinio užsienio reikalų ministerio Unden trimitas, polemikoje su Dagens Nyheter įrodinėjo būtent, kad pabėgėliai turėtų susičiaupę *tylėti ir nedrumsti Švedijos* gerų santykių su tais kraštais, iš kur jie pasišalino, girdi, visam pasaulyje tokia tvarka, kad pabėgėliams neleidžiama liesti savų nepasitenkinimų ar ruoštis kokioms politinėms akcijoms. Dokumentuotais faktais iš Vakarų valstybių Dagens Nyheter atskleidė, kad tai yra Undeno ir jo oficiozo grynas prasimanymas. Tolimesnėje polemikoje Dagens Nyheter ištisai pacitavo Undeno begėdišką pareiškimą rikdage *1945* m. lapkričio 23 d., pasakytą ryšium su diskusijomis dėl pabaltiečių išdavimo Sovietams, kur jis išvadino *lietuvių, latvių ir estų* viltis nepriklausomybę atgauti tuščiomis iliuzijomis ir išjuodino jų nepriklausomybės laikotarpį. Pabaltiečiai, politiškai nepribrendę, turi, girdi, skaitytis su susidariusia padėtimi ir dėtis atstatymo darban Sovietų Sąjungos rėmuose.

Polemikon įsijungė ir kiti švedų laikraščiai, socialdemokratai ir komunistai, gindami Undeno liniją, o kiti, su Dagens Nyheter ir Goeteborgo Handelstidningen prieky, jį puldami. Trys Stockholmo pabaltiečiai išsiuntinėjo iš savo pusės spaudai pareiškimą. Dagens Nyheter ir Goeteborgo *Handelstidningen*, taip pat liberalus, vakarų Švedijos įtakingiausias dienraštis, įdėjo jį vedamųjų puslapiuose. Pareiškimas taip skamba:

Spaudos diskusijose šiomis dienomis dėl Baltijos tautų išsilaisvinimo teigta, kad jos nebuvusios nepriklausomybei politiškai subrendusios. Pradėjusios kaip pavyzdingos demokratijos, jos pamažu išsigimusios į diktatūras.

Mes, pasirašę trijų Baltijos tautų atstovai, protestuojam prieš tokį istorijos iškraipymą. Jau tai teigimuose prieštaringa, kad nesubrendusios tautos pradėjusios kaip pavyzdingos demokratijos. Teisybė yra ta, kad šimtametė carizmo priespauda, pakartotiniai prieš ją sukilimai, senas artimas ryšys su Vakarų kultūra ir kontaktas su savais politiniais emigrantais ten, o ypač Amerikoje, išmokė Baltijos tautas laisvo ir nepriklausomo gyvėnimo. Bet drauge su atgauta nepriklausomybe jos susidūrė su labai dideliais ekonominiais sunkumais. Pasaulinio karo nuniokojimai, visų pirmiausia Lietuvoj ir Latvijoj, po ėjusios kovos prieš rusus įsiveržėlius nualino tuos kraštus ir pareikalavo milžiniškų atstatymo pastangų, tarp kurių radikali žemės reforma sudarė neatidėliotiną socialinę būtinybę. Įvairių visuomeninių sluogsnių įvairūs siūlymai klausimams spręsti ir privedė toje padėtyje prie naujų partinių susigrupavimų.

Kalbos, kad Baltijos respublikos buvo suskaldytos nesuskaitomo skaičiaus smulkių partijėlių, yra nepaprastai perdėtos. Neskaitant mažučių komunistinių grupių, Estija ir Lietuva turėjo tik po keturias partijas. Po nepalyginti daugiau partijų turi kiti kraštai, pavyzdys Prancūzija. Bet ar dėl to nori kas paneigti Prancūzijai teisę į nepriklausomybę?

Teisinga, kad diktatūrinė epidemija iš Italijos, Vokietijos ir Lenkijos aplink *1930* m. pasiekė ir Baltijos valstybes. Bet kai senos ir prityrusios kultūrinės tautos, kaip italų ir *vokiečių, negalėjo apsisaugoti nuo šios* tautinės ligos, ar galima tada reikalauti, kad su žymiai didesniais sunkumais besirungiančios Baltijos tautos būt turėjusios parodyti stipresnį atsparumą? O ar norėta tik todėl paneigti italams, vokiečiams ir lenkams teisę į nepriklausomybę? Ar jau nuo 1917 m. kankina istorijos pati brutaliausia diktatūra?

Baltijos vadinamuosiuose diktatūriniuose režimuose nieko nebuvo panašaus į Hitlerio ir Mussolinio priespaudą ir terorą. Gal girdėjo kas apie žydų persekiojimus Baltijos *valstybėse? Įvairaus laipsnio pastangų* totalizmą būta visuose trijuose tuose kraštuose, bet didėjantis opozicijos spaudimas ėmė vis smarkiau reikštis. Sausį 1938 m. įsigaliojo Estijoje nauja konstitucija, grąžinusi tautai demokratines teise, o kiek vėliau tais pat metais prieita Lietuvoj prie koalicinės vyriausybės tarp Smetonos tautininkų, krikščionių demokratų ir liaudininkų. Opozicijos Latvijoj taip pat nepavyko nutildyti, pi*lietinių laisvių reikalavimas darės vis stipresnis*, ir jei nebūtų įvykus sovietinė agresija, Ulmanio diktatūros žlugimo – nebūtų reikėję ilgai laukti.

Nežiūrint įvairių sunkumų ir šlykščios užkrečiamos ligos iš senų kultūrinių tautų pusės, Baltijos tautos savo trumpos nepriklausomybės laikotarpyje visiškai įrodė, kad jos yra pajėgios stovėti ant savo kojų ir sukurti virš visų interesų stovinčią nepriklausomą teisinę santvarką, atstatyti tai, kas įvairių įsiveržėlių buvo sugriauta, ir pravesti eilę socialinių reformų. Kokį respektą ir *autoritetiniai režimai visuose trijuose kraštuose* rodė teisinei santvrakai, geriausiai matyti iš to fakto, kad jie nedrįso kištis į teismų savarankišką darbą ar atleisti iš pareigų nepatikimus teisėjus.

Jei Baltijos tautoms būt buvusi palikta jų nepriklausomybė, garantuota buvimu nariais Tautų Sąjungoje ir patvirtinta abipusiais susitarimais su kaimynu Sovietų Sąjunga, jos šiandien be mažiausios abejonės būtų jau klestėjusios kaip pavyzdingos respublikos.

August Rei,
buvęs Estijos valstybės vyriausiasis.
Mintautas Čakste,
buvęs aukščiausiojo teismo narys, Latvija.
Ignas J. — Šeinius,
rašytojas, Lietuva

Lietuvių spaustuvė "NIDA" Londone, Šv. Velykų proga, nuoširdžiai sveikina lietuviško spausdinto žodžio mylėtojus.

TEGU JĄ LYDI PASISEKIMAS

Man rodos, kad dar labai dažnas lietuvis perskaitytų lietuvišką knygą, jeigu kas nors duotų... už dyką. Taip, šituo norėčiau būti labai tikras, nes esu savo gyvenime sutikęs žmonių, kurie, kap gyvi, niekad nėra išleidę nei sveiko, nei sulūžusio grašio nei laikraščiui, nei knygai, o vis dėlto šį tą yra skaitę, net šį tą turi iš kažkur gavę, nors dažnu atveju nebepasakytum, kas ten per spausdinys: ilgas amžius ir žmonių rankos knygai iš abiejų galų jau būna nuardę nupuiskoję daugelį lapų, o laikraščio tik skuteliai! Vis dėlto tai yra įrodymas, kad skaito, tik dar jiems tolima ir svetima tebėra mintis turėti savo laikraštį ar knygą: tai kaštuoja pinigą ir ne tokį dar mažą!

Kad būta dar nemaža ne tik knygai skaitytojų, bet ir pirkėjų, tai tik, štai, žvilgterėkite į anuos laikus prieš keletą metų, kai *Vokietijoje geresnės knygos* būdavo išleidžiama net ir keletas tūkstantėlių ir visi tie tūkstantėliai gražiai išeidavo. Žmonės patys tuomet ieškodavo, klausdavo naujų knygų.

Šiandien padėtis apsivertė augštyn kojomis, nors leidyklos, kad ir mažais tiražais, knygas vis tebeleidžia, remdamosios tais pirkėjais, kurie niekaip negali išmokti gyventi be savos knygos. Šiandien tebeleidžiamos knygos normaliomis šiandieninėmis kainomis, bet tūlais atvejais bandoma skaitytojo *ieškoti ir įvairiomis nuolaidomis*. Amerikoje prie kai kurių lietuviškų leidyklų suorganizuoti vadinamieji knygos klubai, per kuriuos tam tikros leidyklos išleistieji leidiniai už metinę prenumeratą atiduodami bent trečdaliu pigiau (tokius klubus turi Gabija, čikagiškis Liet. Knygos Klubas ir dabar Terra). Kai kurios leidyklos didesnius ar mažesnius papiginimus taiko svaro kraštų lietuviams, tuo darydami knygą *jiems prieinamesnę (ligi šiol Terra, o dabar* ir Tremtis). Tik dar vis niekas nebandė rizikuoti ir knygoms paieškoti masinio pirkėjo. Ieškojimas knygai masinio pirkėjo reiškia taip pat ieškojimą būdų, kad knyga būtų pigi, o ji gali būti pigi, jei turės daug skaitytojų. Vadinas, reikalas sukasi aplinkui, lyg anoj pasakoj, kur kalbama apie senelį ir senelę, turėjusius baltą avelę, o ta avelė, kaip avelė, vis bee ir bee, ir vėl pradedama iš pradžios apie senelį ir senelę ir baltą avelę. Spausdink dabar, jei gudrus, didelį kiekį geros knygos ir paleisk ją į pasaulį už labai pigią kaina! Taigi nežmoniška rizika, ir ligi šiol šituo keliu eiti niekas nedrįso. *Gal laimėsi, o gal šitoks bandymas* tave patį įvarys į ožio ragą, ir paskui mokėsi ir mokėsi skolas ir galo joms nematysi.

Apie tokią pigiąją biblioteką nemažai buvo rašyta, bet ji vis nebandė virsti kūnu.

Prieš tūlą laiką šių eilučių autorius gavo labai savotišką laišką. Girdi, štai, va, londoniškė lietuviška spaustuvė „Nida" sugalvojo ir ryžtasi steigti pigios lietuviškos knygos klubą. Ką tu, žmogau, pasakysi? Kaip tau iš *provincijos užkampio atrodo, jei mes* padorią, dailiai atspausdintą knygą svaro ir kituose bepinigiuose kraštuose paleisime po tris šilingus (o dolerio kraštuose po dolerį), tokių knygų per metus paleisime visą dvylika, vadinas, kas mėnuo po vieną ir vis už tokią žemą kainą?

Vladą Dargį, „Nidos" vedėją, šį jauną, darbštų, energingą užsispyrėlį ir šio pigiosios knygos klubo organizatorių pažįstu jau *senokai. Taigi jis kadaise savo energiją ir* patvarumą buvo įsijungęs į Haffkruge ir Neustadte J. Krumino redaguotų „Gintarų" ir įvairių kitų leidinių gamybą, ten naktis nemiegojo. Žinau, kad jis išveš, jei priteks laiko ir sveikatos, ir atsakiau tada jam, džiaugdamasis sumanymu, bet atkreipdamas dėmesį ir į tuos sunkumus, kuriuos, aišku, ir jis pats be manęs žinojo ir žino: į tuos knygos pirkėjus, kurie (kas čia dabar gali pasakyti?) gal pagailės, pašykštės dar ir trijų šilingų ar dolerio.

Dabar V. Dargio sumanymas jau išeina į žmones. Štai gavau jau to organizuojamo „Nidos" klubo pirmąjį leidinį su visais būsimajam klubo nariui skirtais priedais. Pirmuoju leidiniu „Nida" perspausdino ŽALGIRĮ, J. Sužiedėlio parašytą knygą pagal Chruščiovo-Sokolnikovo didžiulį romaną. Ta knyga Lietuvoje buvo taip paleista dviem atskiromis dalimis ir taip pat pigiąja biblioteka. Dabar ji atspausta vienoje knygoje. *Atspausta labai padoriai, simpatiškai.* Turint galvoje smulkų šriftą, gerą popierių ir viską, būčiau linkęs manyti, kad normaliai jos kaina turėtų būti 2-2.50 dolerių. Jeigu „Nida" nebūtų kam nors pati tos knygos pasiuntusi, tai, sakyčiau, žmonės, nebūkite tie, kurie.... ir parašykite, tegu prisiunčia, tris šilingus ir vis jau surasite, o malonu bus skaityti, net labai malonu, taip pat bus malonu pasidėti šalia tos vienintelės, *kurios jau nė antraštė nebežinoma*, nes pirmieji ir paskutinieji puslapiai seniai nulakstė.

Nors „Nidai" šia linkme tik pirmieji veikimo metai, bet atrodo, kad ji iš tiesų bandys neatlyžti ir tvarkingai leisti kas mėnuo po knygą, po GERĄ knygą. Įdomu ir labai pravartu žinoti, ką gi ji žada bent artimai ateičiai, nes pirmieji bet kurio darbo žingsniai vis su kliūviniais, tad ir jos skelbiama tik leidybos plano pirmieji metmenys, o vėliau bus daugiau.

„Nida" šiuo metu perspausdina didžiulę knygą PIRMASIS NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS DEŠIMTMETIS, parašytą *viso didelio būrio bendradarbių*, apžvelgiančių įvairias Lietuvos gyvenimo sritis. Pats aš tą būsimąjį jos leidinį pasidėsiu greta su Lietuvos istorija ir kitais pačiais reikšmingiausiais leidiniais. Išleidžiamas šis leidinys trimis atskiromis knygoms.

„Nidos" klubui F. Neveravičius išvertė „Gyvulių ūkio" autoriaus G. Orwell didžiulį ir išgarsėjusį romaną 1984 METAI. Taip pat į planą įtraukta Br. Daubaro knyga DUONOS BEIEŠKANT (*jei neklystu, tai* knyga iš pasakojimų apie dabartinę Lietuvą).

Tai toks jau skelbiamasis planas. Kas bus toliau leidžiama, netrukus pamatysime, gavę naujus jos leidinius ir radę informacijų.

Moterys ir vyrai, šitos knygos juk pigiau grybų, tai man rodos, kad bet kur jau nebepatogu bus pasisakyti, jog nesi net „Nidos" klubo narys. Tai jau būtų paskutinis galas, su tokiu žmogum jau gėda ir net šnekėti ir pasižinti.

K. Barėnas

Sekmadienio RIMTAI

ATGAILA

Dar 1916 m., kada Fatimos piemenėliai buvo rengiami Marijos apsireiškimams, taikos angelas prašė **melstis ir aukotis, atsilyginant už žmonių nuodėmes ir prašant nusidėjėlių atsivertimo.**

Švč. M. Marija visų savo apsireiškimų metu taipgi to paties reikalavo, kiekvieną kartą vartodama skirtingą formą. Pagaliau 1917 m. spalio 13 d. Ji pasakė:

— Žmonės turi pakeisti savo gyvenimą ir prašyti savo nuodėmių atleidimo.

Paskui pasikeitusiu ir susirūpinusiu balsu Ji pridėjo:

— Žmonės neturi ilgiau įžeidinėti mūsų Viešpaties, Kuris ir taip yra perdaug įžeidžiamas.

Šitoks yra Fatimos atgailos reikalavimas. Jis reikalauja ne tik atgailoti už praeities nuodėmes ir už jas atsilyginti, bet ateityje pakeisti gyvenimą ir nutraukti visus ryšius su nuodėme, kuri įžeidžia Dievą ir priverčia plakti pasaulį.

LIUCIJOS PAAIŠKINIMAI

Aiškindama šitą atgailos reikalavimą, Liucija rašo:

„Šito paskutinio apsireiškimo dalis, kuri giliausiai įsirėžė mano širdyje, yra mūsų dangiškosios Motinos prašymas, meldžiąs, kad mes **daugiau neįžeidinėtume Visagalio Dievo,** Kuris yra jau perdaug įžeidžiamas. Koks mylintis paraginimas glūdi tuose žodžiuose, koks švelnus prašymas! O, aš norėčiau jį paskelbti visam pasauliui, kad ji išgirstų visi mūsų dangiškos Motinos vaikai!"

Nemažiau jaudinantis yra ir Jacintos paaiškinimas, pasakytas prieš pat jos mirtį, 1920 m. vasario mėn.:

— O, — ji pasakė Lisabonos našlaičių prieglaudos vyresniajai: — jei tik žmonės žinotų, kas tai yra amžinybė, kaip jie stengtųsi viską daryti, kad pakeistų savo gyvenimą! Brangi motinėle, apsimarinimas ir pasiaukojimas suteikia diedlio džiaugsmo mūsų dieviškajam Išganytojui. Ak, venkite prabangos! Venkite turto! My lėkite šventą neturtą! Būkite labai gailestingi net nevertiems! Niekuomet blogai nekalbėkite apie kitą ir sudrauskite tuos, kurie tai daro. Būkite labai kantrūs, nes kantrybė veda į dangų.

„Daug melskitės už nusidėjėlius! Daug melskitės už kunigus, už vienuolius, už vyriausybes! Kunigai turi užsiimti tiktai Bažnyčios reikalais... Jeigu vyriausybės paliktų Bažnyčią ramybėje ir duotų laisvę mūsų šventam tikėjimui, jos būtų Dievo laiminamos.

„Pasaulio nuodėmės yra perdidelės! Nuodėmės, kurios didžiąją daugumą sielų veda į pragarą, yra kūno nuodėmės!... O, žmonės turi atgailoti! Jei jie pakeis savo gyvenimą, mūsų Viešpats atleis pasauliui; jei ne, ateis bausmė...."

Atrodo, kad sakydama tuos žodžius, Šv. Marija buvo labai susirūpinusi, nes Jacinta pridėjo:

— Vargšė Švč. Mergelė! Man jos taip labai, taip labai gaila...

Atpasakodama tuos Jacintos žodžius, vyresnioji pridūrė:

— Tai panašu į dedilę bausmę, apie kurią man tas kūdikis slaptai pasakojo. Kad Dievas mūsų pasigailėtų! Už kelerių metų pasaulyje bus matoma daugybė dalykų! Švč. Mergelė pasakė ir tai yra tikra: „Jei žmonės nepakeis savo gyvenimo!" Taigi, tai nuo mūsų priklauso. Dieve, pasigailėk mūsų!

VERGIJOS STOVYKLOSE

Grįžusieji vokiečių ir kt. tautybių karo belaisviai bei civiliai internuotieji pasakoja sutikę mūsų tautiečių įvairiausiose TSRS darbo vergų stovyklose. Šit Kaethe B. Urale sutikusi dvi lietuves gailestingąsias seseris. Komi respublikoje (ASSR) suėjo visą eilę lietuvių ūkininkų, tačiau iš jų atsimena tiktai Elenos Moloviškienės pavardę. Vyrai stovyklose buvo laikomi griežtai atskirti nuo moterų. Michaelis Gr. pasakoja Lietuvoj kalėjimuose susidūręs su politiniais kaliniais, kurie buvo daugiausia iš partizanų. Dalis partizanų, paklausę bolševikų viliojimų išeiti iš miškų, tikėdamiesi sulauksią pažadėtosios amnestijos, jiems pasidavė. Bet netrukus pasirodė bolševikų apgavimas. Tada kalėjimai iš naujo buvo užgrūsti žmonėmis. ASSR stovyklose jis sutiko daug lietuvių, taip pat latvių ir estų. Grąžinti atgal į pereinamąją karo belaisvių stovyklą, jie matė tą patį vaizdą, kaip ir anksčiau, — į rytus vis ėjo nauji transportai su išvežamaisiais.

Lietuviai prie Volgos-Dono kanalo. E. K. kilęs iš Ragainės miesto prie Nemuno, pats netekęs savo tėvynės, sako, nepaprastai užjaučiąs ir kitus, kurie yra jos netekę. 1952 m. dirbo prie Volgos-Dono kanalo ir ten sutiko daug lietuvių. Henrikui R. vienas lietuvis mokytojas, atvarytas dirbti prie minimojo kanalo, papasakojo, jog buvęs nuteistas ilgamete bausme už visai menką nieką, o jo šeima — ištremta į Rusiją. Helmutas R., dirbęs prie minimojo kanalo, 1952 m. liepos mėn. sutikęs kelis jaunus 21-23 m. lietuvius, laikytus politinių kalinių stovykloje. Joje buvo uždaryta apie 100 lietuvių, daugiausia jaunimo, nuteisto už „antisovietinę propagandą".

Berlynietis E. Z. teigia, kad daug lietuvių, latvių ir estų yra Vorkutoje, Karskije Vorota vietovėje. Beveik visi jie buvo nuteisti 25 m. „darbo pataisos". Tarp jų yra ir moterų, bet ten — ne tiek daug. Iš pasikalbėjimų su keliais rusais jis susidarė įspūdį, kad išvežtų ir išvežamų baltų skaičius yra labai didelis. Steponas St. Stalingrade sutikęs porą lietuvių ir latvį moterų ligų gyd. Jonsoną. Jo žiniomis, Lenkijoje veikią partizanai palaiką ryšius su Lietuvos partizanais. Jie nekartą taip pat užpuldinėja traukinius tarp Rytų Vokietijos ir Sov. Sąjungos. Stalingrado stovykloje laikytas lietuviška pavarde vokietis Alfredas K. pasakojo iš kitų karo belaisvių girdėjęs, jog Sibiro darbo vergų stovyklose ir „laisvame ištrėmime" yra ir daug mūsų tautiečių. Jis sakosi gerai atsimenąs vienoj baudžiamojoj stovykloj buvus lietuvę Skučaitės pavarde. Guenterio B. žiniomis, lietuvių esama ir Asbesto stovyklose. Otto R. pasakoja lietuvių sutikęs įvairiose Rytprūsių darbo stovyklose ir nemaža Vilniaus kalėjime. Jie buvo pakeliui į Sibirą. Tie iš mūsų tautiečių, kurie negalėjo sumokėti reikalaujamų mokesčių, buvo „perkeldinti" į rytinį Sibirą. Elli G. pasakojimu, daug lietuvių pagal „garsųjį" 58 paragrafą ištremta į Kazachstaną, kur, jos žodžiais tariant, atrodo, jog „visas pasaulis apkaltas lentomis". Grįžtančias į tėvynę vokietes lietuvės palydėjo žodžiais: „Kokios jūs esate laimingos, nes galite grįžti namo... O mes?

Dubravos stovykloj (ASSR) esą apie 60 lietuvių. Atsimena ir vieną pavardę — Šileikis. Išvežtųjų skaičių iš Pabaltijo esą sunku tiksliai nusakyti. Dr. Fr. nuomone, daugiausia esą išvežta iš Estijos — išvežtųjų skaičius siekiąs apie 30%.

W. Kr. teigimu, daug lietuvių laikoma įvairiuose rusų kalėjimuose. Kaip įtarti dalyvavę partizaniniame sąjūdyje ar jį remią paprastai baudžiami po 25 metus. Tarp kalinamųjų yra daug lietuvių moterų ir mergaičių. Irmgarda W. pasakoja kur buvusi darbo vergų stovyklose, ten vi sur sutikusi daug lietuvaičių. Jos dar ir šiandien ten tebėra uždarytos. Kadangi lietuvius rusai laiko šiandien jau „savo piliečiais", tai jiems deda, kaip rusams, ir tas pačias pareigas. Marlene L. sakosi taip pat sutikusi nemaža mūsų tautiečių įvairiose Rusijos darbo vergų stovyklose, o Hilde F. — jų apsčiau šiaurės Sibire. G. G. papasakojo tokį būdingą atsitikimą: jis sutikęs lietuvį R. Kleinį, kuris papildomo tardymo buvo pasiųstas iš Rostovo prie Dono į savo gyvenamąją vietą šalia Jurbarko. Tokių siuntinėjimų vienais ar kitais reikalais rusai vykdo daug. Visi Kleinio kaimynai buvo išsiųsti į Sibirą. Kleinys vėliau buvo perkeltas į kitą stovyklą, bet jo šeima apie jį neturėjo jokių žinių nuo 1945 metų.

VERGŲ DARBO SVARSTYMAS JUNGTIN. TAUTOSE

Sovietų pavergtųjų kraštų egzilinių politinių institucijų visos pastangos yra krei piamos pagrindiniam tikslui — tų tautų išlaisvinimui iš bolševikų vergijos. Be to, daroma visa, kad sovietų pavergtųjų tautų kančia būtų sumažinta, sovietinė vergija palengvinta. Viena skaudžiųjų sovietinę vergiją velkančių tautų žaizdų yra priverčiamasis darbas, kuriam naudojami mūsų žmonės. Politinės egzilų institucijos visada stengėsi išnudoti kiekvieną progą, kad vergų darbo klausimas atsidurtų Jungtinių Tautų forume, kad laisvajam pasauliui būtų viešai ateidengta skaudžioji pavergtųjų tautų žaizda ir eventuliai būtų rasta paveikių priemonių jai sušvelninti.

Jungtinių Tautų Visuotinis Susirinkimas, Jungtinių Valstybių delegacijos prašomas, 1953 m. rugsėjo 17 d. nutarė šį klausimą įrašyti savo dienotvarkėn tokiu pavadinimu — „Priverčiamojo darbo esimo įrodymas". Pagaliau vergų darbo klausimas, jau apsvarstytas Ad Hoc Komiteto 1953 m. lapkričio mėn., atsidūrė Jungtinių Tautų forume, Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje (ECOSOC), kurios sesija prasidėjo š. m. kovo 30 d. New Yorke. Greitai bus pradėtas svarstyti ir šioje institucijoje vergų darbo klausimas.

Laisvosios Europos Komiteto būstinėje, dalyvaujant to komiteto atsakingiems pareigūnams, š. m. kvo 26 d. įvyko Amerikoje esančių egzilinių organizacijų atstovų pasitarimas apsvarstyti akcijai ir priemonėms, kurių reikia griebtis, kad Jungtinių Tautų Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje svarstomasis vergų darbo klausimas spręstusi galimai palankiau. Sutarta visomis įmanomomis priemonėmis veikti laisvųjų tautų atstovus Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje, kad jie aktyviai dalyvautų šio klausimo debatuose, pritartų Ad Hoc Komiteto paruoštam raportui, ryžtųsi įsteigti pastovią instituciją, kuri nuolat rinktų vis naują medžiagą, tirtų padėtį šiuo skaudžiu reikalu ir kasmet informuotų apie vergų darbus pavergtuose kraštuose Jungtinių Tautų Visuotinį Susirinkimą. Šiai akcijai vykdyti išrinktas specialus egzilų vykdomasis komitetas, kuriam įeina ir Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas.

Vykdomasis Komitetas tuojau atitinkamu raštu kreipėsi čiuo reikalu į Jungtinių Valstybių Valstybės Sekretorių John Foster Dulles ir į Amerikos delegacijos pirmininką Jungtinėse Tautose ambasadorių Cabbot Lodge.

Sutarta aplankyti laisvųjų valstybių delegatus Jungtinių Tautų Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje ir atkreipti jų dėmesį į šio reikalo svarbą. Pabaltijo valstybių laisvės Komitetui įsipareigojo sueiti į kontaktą su D. Britanijos, Kubos, Norve-

(nukelta į psl. 6.)

VILNIAUS VAIVADOS VELYKŲ STALAS

Prisiminę Velykų šventes Lietuvoje, žinome, kad ten, priešingai negu Anglijoje, ar Amerikoje, Velykoms žymiai daugiau žmonės pasiruošdavo, negu Kalėdų šventėms. Visi gerai dar prisimename Velykų pirmosios dienos rytą, kai grįžę iš Prisikėlimo pamaldų, sėsdavome po ilgo ir kieto pasniko prie Velykų stalo. Ir ko ten nebuvo: kelių rūšių kepti ir virti kumpiai, kiaušinį įsikandę bronziniai paršiukai, paukštiena, veršienos kepsniai, rūkytos ir šviežios dešros, stirtos margučių, daugybės rūšių pyragų ir pyragaičių, o stalo viduryje, tarp sužėlusių avižų Avinėlis su augštai kyšančia vėliavėle ir švęsto vandens butelis su rugių varpa. Velykų stalo turinys ir gėrybių gausumas priklausydavo nuo ūkio dydžio ir šeimininkių sugebėjimų, tačiau per Velykas ir kampininko stalai pasipuošdavo gėrybėmis, sutaupytomiys per 7 savaičių gavėnios metą....

O štai kaip atrodė Velykų stalas didžiojo Lietuvos etmono, Vilniaus vaivados, kunigaikščio Sapiegos anais laikais, kai Lietuvos girių šernai pavaduodavo dabartinį bekoną, kurio Velykoms galime įsigyti po kelis permatomus brizelius....

Taigi, kviečiu prie vaivados Sapiegos velykinio stalo, kuris sutilptų nebent Albert Hall pastate.... Ten, kur mes namuose matydavome tarp avižos diegų Avinėlį ,Sapiegos stale gulėjo milžiniškas keptas avinas su paauksuotais ragais ir brangaus šilko vėliava. Jį galėdavo pradėti valgyti tik dvasiškiai ir pilies moterys. Stalo kampuose gulėjo keturi šernai ir jie vaizduodavo keturias metų dalis. Kiekvienas jų buvo prikimštas kiaulienos dešromis ir paršiukais. Vyriausias pilies virėjas šitame darbe turėdavo parodyti savo sugebėjimą ir meną iškepti šernus taip, kad jie atrodytų lyg gyvi. Stalo šonuose gulėjo po šešetą keptų briedžių, kurie vaizdavo 12 mėnesių. Jų ragai taip pat buvo paauksuoti, o vidus prikimštas keptais tetervinais, kiškiais, karveliais ir kitokia paukštiena. Aplink kiekvieną briedį sustatyta 52 milžiniško dydžio tešlainiai, kurie vaizdavo savaites: čia buvo žemaitiški pyragai, sieksninės „bobos", tortai ir įvairiausi pyragaičiai su įrašais, šūkiais ir sveikinimais.

52 sidabro statinaitės su ispanišku ir itališku vynu, taip pat turėjo atstovauti 52 savaites metuose, o 365 stalo kraštuose išrikiuotos ropinės su įvairiausių rūšių gėrimais — vaizdavo dienų skaičių. Pilies tarnams ir samdiniams Velykų proga tekdavo 8760 kvortų lietuviško midaus, t.y. tiek, kiek metuose yra valandų.

Šitaip senovės lietuviai švęsdavo Velykas! O dabar? Dabar nebepaisoma gavėnios, nebeturime ir Velykų stalo. Tačiau jei dar kas tokį sapiegišką stalą turėtų, — pakviesk ite ir mane...

Aitvaras

FILMO PASAULYJE

LIETUVIS — KYLANTI FILMŲ ŽVAIGŽDĖ

Pilkas ir neįvairus yra mūsų tremties gyvenimas. Labai dažnai besižvalgydami į apsiniaukusius politinius horizontus, besirūpindami savo kasdieninėmis problemomis, rūpesčiais ir rūpestėliais, mes sumenkėjame, supilkėjame ir apsamanojame. Atrodo tada, kad visi apie mus yra pilki, menki ir samanoti. Kaip malonu yra surasti retkarčiais kuriame nors laikraštyje žinutę apie savo tautiečius, kurie savo gabumų, ar savo užsispyrimo dėka pakyla virš tos pilkumos, pasiekia augštybių savo pasirinktame darbe, pšižymi ir tuo pačiu išgarsina savo ir savo tautos vardą svetimųjų tarpe. Neseniai skaitėme apie muzikos mokslus baigusį Dublijos lietuvį Kaufmaną, girdėjome apie lietuvaitę baleriną Beriozovą, prancūzų filmų žvaigždę Šerną ir Kanados lietuvaitę Mary Aldon, kuri greitu laiku atvyksta Anglijon vaidinti čia gaminamoje filmoje. Praėjusią savaitę beskaitydamas vieną anglų filmų žurnalą, užtikau žinutę apie jauną anglų filmų artistą Laurence Harvey, esą jis lietuvis. Tuoj pat parašiau laišką jo agentui ir gavau visą to gabaus jaunuolio biografiją.

Laurynas Skinkys gimė Joniškyje 1928 m. spalio mėn. 1 d. Jo tėvai išemigravo į Pietų Afriką, kur jaunasis Laurukas užaugo ir baigė mokyklą. Kelis metus mokėsi architektūros, bet vėliau metė ir įstojo kariuomenėn. Po kariuomenės pabandė įstoti į Karališkąją Dramos Meno Akademiją Londone, buvo priimtas ir ją sėkmingai pabaigė, sužavėdamas kritikus savo vaidinimu Akademijos statytuose veikaluose. Pabaigęs akademiją, Laurynas gavo darbo Manchesterio teatre, kur buvo paste bėtas filmų bendrovės agentų, ir — 1948 m. vaidino savo pirmoje filmoje. Iki šiol šis jaunas aktorius vaidino keturiolikoje filmų, turįs sutartį su Hollyvudo bendrove vaidinti ten kas metai vienoje filmoje ir pilnu šuoliu eina į pasisekimą ir garsą. Greitu laiku jis vaidins „Romeo" anglų-italų statomoje filmoje „Romeo ir Julija". Kelis kartus Laurence Harvey pasirodė ir televizijoje. Iki šiol visi jo pasirodymai tiek filmose tiek teatruose, (kur jis kritikų laikomas vieas geriausiu Šekspyro veikalų charakterių aktorium) buvo lydimi pasisekimo, tenka linkėti, kad tas pasisekimas lydėtų joniškietį Lauryną ir toliau.

A. Pužauskas

KEISTA, BET TIKRA

Sumanumas išgelbėjo gyvybę.

Tai buvo St. Louis mieste, Missouri valstybėlėj, U.S.A. Inžinierius Robert Moore dirbo alaus baro šaldytuve, kuriame buvo laikomas alus. Staiga netyčia užsitrenkė šaldytuvo durys. Inžinierius veltui šaukėsi pagalbos: bešaukdamas užkimo, o šaltis sunkte sunkėsi į jo kūną. Pagaliau, jam dingtelėjo išganinga mintis, kurią jis bematant realizavo: ėmė ir užsuko kraną vamzdžio, kuriuo alus tekėjo į baro bufetą. Po trijų minučių baro vedėjas jau buvo šaldytuve ištirti, kodėl nebebėga alus, kur rado virpantį nuo šalčio vargšą inžinierių...

Tai bent vestuvės!

Tai buvo Olandijoj. Našlys Petrus Mettes ir našlė Cornelia Smit, prisiminę jaunas dienas, pasiryžo vėl tapti jaunavedžiais... Jungtuvėse dalyvavo jų trisdešimt vaikų: dešimt Petrus'o ir dvidešimt — Corenlijos!...

Ilgas ir sunkus darbas, bet dideli vals'ai:

Švedų mokslininkas Emil Johanson septynioliką metų darė bandymus tikslu užauginti obelį, nešančią didelius vaisius. Jo triūsas nenuėjo niekais: jo išauginta obelis pilna saldžių rausvų obuolių, sveriančiu virš dviejų svarų kiekvienas! Šią obelį jis pavadino ALPHA, nes tikisi pasiekti dar geresnių rezultatų.

Brangenybė, pareikalavusi 26 gyvybių...

Patenkintas Lawrence Harding penėjo savo kalakutus ir vištas. Bet jo pasitenkinimas virto pasibaisėjimu kai jis pastebėjo, kad jo žiede nebėra 375 svarų vertės deimanto! Ilgai ir atidžiai Lawrence ieškojo savo deimanto visur, kur tik galėjo jį pamesti. Tada nubėgo į namus ir grįžo ginkluotas... kirviu. 24 vištos ir du kalakutai palydėjo savo galvas kol viename gūže buvo rastas deimantas!

Kada arabas tampa džentelmenu...

Arabų papročiu moterys turi sekti vyrus iš paskos. Tačiau tuoj po Alameinn'o mūšio daug kas stebėjo neįprasta vaizdą: arabai, europiečių pavyzdžiu, ėmė duoti motekrims pirmenybę! Anglai ėmė tyrinėti šį keistą reiškinį ir greit nustatė šio arabų džentelmeniškumo priežastį: mat, toj srity buvo minų laukai...

Karštas bučkis...

Jaunuolis, papietavęs mažame Bavarijos kaimo viešbuty, ėmė nuobodžiauti ir vaikščioti po valgomąjį. Staiga pro praviras duris pamatė gražią tarnaitę, stovinčią ant kėdės ir semiančią iš katilo vandenį. Įėjęs į virtuvę jis ją čiupo į glėbį tikslu nukelti nuo kėdės ir pabučiuoti. Mergaitė suklykė, jai netyčia išslydo iš rankų indas su karštu vandeniu, kuris išsipylė ant jaunuolio galvos ir veido...

Po kelių savaičių jaunuolis padavė viešbutėlio savininką į teismą, reikalaudamas atlyginimo už kūno sužalojimą-apšutinimą. Bet teisėjas teisme pareiškė:

— Vyras bučiuija moterį sava rizika... Tu, jaunuoli, bylą pralošei!

Ji giedojo savo laidotuvėse...

Bertha Legge (Indianola) 50 metų giedojo giesmes 900 laidotuvių apeigose. Dabar ji giedojo jau savo laidotuvėse: jos giesmės buvo grojamos iš jos įgiedotų plokštelių...

MAŽA PRIEŽASTIS

Po didelių pastangų ir pasiryžimo, jaunam vaikinui pavyko patekti pas stambų pramonininką Anglijoje:

— Jūs, Sir, manęs nepažįstate, nes esu vidutiniokas su mažomis pajamomis, tačiau kilęs iš geros šeimos, išauklėtas, rimtas ir visų mėgiamas. Trumpai, Sir, aš pra šau jūsų dukters rankos...

— Mano žmonių pažinimas nė karto dar manęs neapvylė. Jūs patinkate man, ir jūsų prašymą išpildysiu. Sakykite tik, kurią mano dukterį norite vesti?

— O, Sir, tai neproblema... Šį reikalą aš palieku jums išspręsti...

PARABOLĖ APIE MODERNŲJĮ ŽMOGŲ

Kadidja Wedeking

Vienas modernusis žmogus pasiklydo dykumoje. Dieną ir naktį klajojo jis joje, nuo lat galvodamas: kiek laiko praeina kol žmogus miršta iš bado ar troškulio? Kad žmogus gali daug ilgiau išlaikyti be maisto negu be vandens, tai žinojo jis gerai.

Negailestinga saulė degino ir džiovino troškulys jį kankino. Jei netekęs jėgų jis poraį valandų užmigdavo, visad sapnuodavo tik apie vandenį, ar pietų vaisius. Pabudęs jausdavo dar didesnę kančią ir svyruodamas vilkosi toliau.

Staiga tolumoje jis pamato oazę. Aha, tai fatamorgana, galvoja jis, tai atspindys ore, kuris mane apgaudinėja ir veda į nusiminimą, tikrumoje oazės čia visai nėra.

Jis artėja prie tos oazės, kuri tačiau vis neišnyksta, priešingai ji darosi vis aiškiau matoma. Jis mato jau datulių palmes, žoles ir iš uolos tekantį šaltinį. Ach, galvoja jis, taį aišku bado fantazija, kurią mano išprotėjusios smegenys man čia piešia. Mano padėtyje tokios fantazijos tikrai turi ateiti. Argi ne tiesa — štai girdžiu jau net šaltinio vandens čiurlenimą. Och, kaip žiaurį yra gamta...

Taip galvodamas jis sukrinta ir miršta su tyliu keiksmu lūpose žiauriajam gyvenimui.

Valandą vėliau suranda jį du bedujinai. „Kaip tai suprasti, sako vienas kitam, datulės auga čia pat, vanduo ranka pasiekiamas, prie pat gražiausios oazės — miršta iš bado ir troškulio?"

„Jis buvo modernus žmogus, atsako antras, jis tam netikėjo".

ŽALGIRIS

Didinga Lietuvos praeitis savo istorijos lapuose aukso raidėmis yra įrašiusi mūšį Žalgirio slėnyje. Istorinėje J. Sužiedėlio apysakoje ŽALGIRIS vaizdžiai, su įdomia intriga, prisilaikant istorinių faktų, lyg filmoje matysite Lietuvos praeitį ir Vytauto Didžiojo žūtbūtinėn kovon vedamus pulkus.

Ne vieną skaitytoją ši knyga šiandien jau pasiekė. Tie, kurie jos būtų negavę, kviečiami stoti į NIDOS Knygų Klubo eiles. Kiekviena NIDOS išleista knyga tekaštuoja ir tekaštuos tik 3 šilingus.

Trys šilingai tekaštuoja ir naujai pasirodžiusi istorinė apysaka ŽALGIRIS.

Kas jos dar nėra gavęs, užpildykite žemiau spausdinamą atkarpėlę ir prisiųskite NIDOS KNYGŲ KLUBUI.

NIDOS KNYGŲ KLUBUI,
3, Southern Row, London W. 10.

Prašau mane įrašyti į Nidos Knygų Klubo narių sąrašus ir prisiųsti knygą „Žalgiris".

Pavardė, Vardas .....

Adresas .....

.....

..... (parašas)

1954 m. .....

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

PAMALDŲ TVARKA LONDONE

D. Šeštadienį Kompleto, pamokslas 8 val. vak. Budėjims ir išpažintys iki 11 val. nakties.

Velykų Pirmąją d. Prisikėlimo apeigos, procesija prasidės 7 val. ryto. Suma -11 val.

Antrąją dieną — Mišios, pamokslas, palaiminimas 9 val. ryto.

Atvelykio sekmadienį bažnyčioje per Sumą giedos Škotijos lietuvių choras.

RUOŠ LIETUVIŠKOS KNYGOS IR PERIODIKOS PARODĄ

50 metų lietuvių spaudos atgavimo sukakties proga Londone bus suruošta lietuviškos knygos ir lietuvių periodikos paroda. Parodą ruošia spaudos platintoja Dainora Daunoraitė, talkininkaujama seserų ir Daunorienės. Paroda bus suruošta tuo metu, kai daugumas dirbančiųjų atostogauja ir tokia proga gali atvykti Londonan. Lietuvių Namų B-vės vadovybė sutiko nemokmai leisti pasinaudoti namų patalpomis parodai įrengti.

PRALEISKIME ŠVENTES LIETUVIŲ NAMUOSE

Lietuvių Namuose, 43 Holland Park pasiruošta priimti didesnį skaičių lietuvių svečių, atvykstančių iš provincijos praleisti Velykų šventes. Pirmąją Velykų dieną, po pamaldų, televizijos seansas, po pietų ir vakare šokiai prie plokštelių muzikos. Antrąją Velykų dieną pasiruošta linksmam pobūviui 7 val. šokiai. Veiks velykinis bufetas. Šokiams groja geras orkestras. Prašomi londoniečiai atvykti su svečiais.

LONDONO Šv. KAZIMIERO PARAPIJOS NARIŲ SUSIRINKIMAS

Balandžio 11 d. įvyko Londono šv. Kazimiero parapijos narių susirinkimas. Per pirmą š. m. ketvirtį turėta pajamų 218 svarų, išlaidų 201 sv. Tame laikotarpyje gimė 3 kūdikiai, susituokė 3 poros. Mirė penki lietuviai. Parapiją aplankė 4 kunigai svečiai.

Susirinkimas nutarė paremti iš Škotijos atvykstantį chorą, kuris koncertuos balandžio 24 d. ir atsisveikinant suruošti choro dalyviams bendrus pietus.

Plačiau pasikalbėta vargo mokyklos steigimo klausimu. Prieita išvados, kad tokia mokykla Londone, skaitlingiausioj lietuvių kolonijoj, būtinai reikalinga. Susirinkimas nutarė nebelaukti kada nors ir kas nors imsis vykdyti didelius planus, bet tuoj pat perimti vargo mokyklos steigimo reikalą parapijos komitetui. Tuo reikalu komitetas numatęs greitu laiku sušaukti Londone esančių organizacijų atstovų posėdį.

Susirinkimas nutarė gegužės 23 d. suruošti Londono lietuvių vaikų šventę. Tam tikslui jau padaryti pirmieji pasiruošimo darbai.

Iš esamų parapijoje 1300 parapijiečių, parapiją rėmė tik 200 narių. Susirinkimas pradėtas ir baigtas sukalbant maldą.

TRADICINIS MARGUČIŲ BALIUS

Šv. Onos Moterų Draugija balandžio 25 d. ruošia tradicinį MARGUČIŲ BALIŲ, Lietuvių Soc. Klube, 345a, Victoria Park Rd. Svečiui, atsinešusiam gražiausį marguti, bus įteikta dovanų. Margučių konkurse kviečiami dalyvauti visi ir tuo palaikyti gražią mūsų tradiciją. Po margučių konkurso scenoje pasirodys tautinių šokėjų grupė, prieš išvykstant į šokių festivalį Dublinan.

Vakarienė ir įėjimas — 5 šil. Įėjimas tik į šokių salę — 1 šil. 6 p. Pradžia 6 val.

Tame pat klube Velykų pirmąją ir antrąją dieną ruošiami šokių vakarai. Svečiai iš toliau ir arčiau kviečiami dalyvauti.

EKSKURSIJA LIURDAN

Anglijos Augštesniųjų mokyklų mokiniai su mokytojais ir palydovais, viso per 1000 asmenų balandžio 21 d. išvyksta su Marijos Metų maldininkų ekskursija Liurdan. Vardiniuose sąrašuose yra keleta lietuvių ir lietuvaičių, jų tarpe K. Bujauskaitė, M. Daugirdaitė, P. Kasperaitis, Eug. Bulaitis, Krist. Bulaitis iš Londono. Iš Wolverhamptono Jonas Žukauskas ir keletas kitų.

VERTA NEPAVĖLUOTI

Centrinio skyriaus valdyba įspėja, kad Škotijos Lietuvių Bellshil šv. Cecilijos choro koncertui yra ribotas skaičius bilietų. Norį užsitikrinti vietas — prašomi iš anksto pasirūpinti bilietais, kurių galima gauti Liūdžių krautuvėje ir Lietuvių Namuose.

Koncertas įvyksta balandžio 24 d., šeštadienį, punktualiai 19 val. Liet. Soc. Klubo salėje, 345a Victoria Park Rd. Po koncerto bendrs psilinksminimas su Škotijos lietuviais — choristais.

ATITAISYMAS

Pereitos savaitės „E. Lietuvio" numeryje paskelbtame aukotojų sąraše buvo praleistos dviejų aukotojų pavardės. Abu aukotojai Nottinghamo skyriaus nariai P. Marciuška ir A. Marciuška paaukojo DBLS „E. L." leidimo skoloms padengti po 10 šil.

IŠVYKO KANADON

Šią savaitę Kanadon išplaukė Jonas Žemaitis, ilgesnį laiką dirbęs prie namų statybos Liverpoolyje. J. Žemaitį Kanadon pasikvietė jo sesuo Kazlauskienė, išemigravusi Kanadon iš Vokietijos.

J. Žemaitis prieš išvykdamas Kanadon atsisveikinimui atvyko Londonan, kur persirašė „Europos Lietuvį" naujuoju adresu. Išvykstančiam jaunam lietuviui linkime geros sekmės naujame krašte.

ATOSTOGAUJA EUROPOJE

Diplomuota gailestingoji sesutė Aldona Gylytė, ilgesnį laiką dirbusi Londono ligoninėje, kuriam laikui išvyko atostogų Prancūzijon, Italijon ir Šveicarijon.

WOLVERHAMTONAS

PAMALDOS WOLVERHAMTONIEČIAMS

Kaip ir kiekvienais metais, taip ir šiemet Wolverhamtono lietuvių kolonijoje rekolekcijas ves kun. A. Kazlauskas, MIC. Didįjį Penktadienį 5 val. vakare pamokslas ir išpažintis. Šeštadienį nuo 4 val. pamokslas ir išpažintis. (Išpažinčių šeštadienį klausys kunigas svetys iš Bradfordo). Pirmąją Velykų Dieną pamaldos 12 val.

MANCHESTERIS

Š.m. balandžio mėn. 18 d., pirmą Velykų dieną, Manchesterio Lietuvių Socialinis Klubas ruošia

ŠOKIŲ VAKARĄ

Gros puikus orkestras. Pradžia 5 val. Įėjimas nemokamas.

Klubo Valdyba.

BELGIJA

Sveikiname Kristaus Prisikėlimo šventės dienose visus mūsų Bendruomenės lietuvius ir su mumis susirišusiais kitataučius. Palaimintą Velykų Aleliują siunčiame ir tiems, kurie jau paliko šią šalį.

Velykų pavasriškas džiaugsmas tenušvinta ir mūsų ligoniams sanatorijose ar suklupusiems gyvenimo nedalioje.

Tepuošia lietuviški margučiai švenčių stalą, o mūsų lietuviškas gyvenimas tremtyje mus pačius ir visą gyvenamą aplinką tedabina prisikėlimo viltimi!

Pranas Sekmokas, BLB pirmininkas.
K. J. Dėdinas, C. V-os sekretorius.

* * *

Kovo mėn. 28 Limburgo lietuviams trumputes rekolekcijas ir sekmadienio pamaldas laikė atvažiavęs svečias kun. Julius Danauskas. Balandžio 4 aplankė Liežo apylinkės lietuvius. Abiejose vietovėse dalyvavo nemažai lietuvių.

* * *

Kovo mėn. 22 d. išvyko gydytis Šveicarijon į sanatoriją liežietis Alfonsas Sidaugas. Ligonis ilgą laiką dirbo Lieže metalo fabrike, — susilpnėjusį gydytis išsiunte fabriko vadovybė ir ligonių kasa. Alfonas rašo, kad sanatorija esanti labai gražioje vietoje, aplinkui dar visur žiema kalnuose.

Jau penktas mėnuo Lieže gydosi Hopital aux Anglais plaučių ligų skyriuje lietuvis Žmuidzinas. Tai šešių metų anglių kasyklos darbo auka. Ligonis anksčiau nebesijautes sergančiu ir kasyklos atsakomingi gydytojai visą laiką jį radę tinkančiu anglims kasti.

Po vieno lengvo persišaldymo, gydytojams apžiūrėjus, rasta, jog anglies ir akmens dulkės smarkiai apėmusios plaučius.

Monceau sur Sambre sveiksta Stasė Olšauskienė. Leonas Norkevičius, ilgai gulėjęs gipse, neperseniai pradėjo dirbti Beringen anglies kasykloje. Lieže Hopital de Baviere po sunkios operacijos gydosi Ona Apanavičienė.

Visiems linkime kantrybės ir greito sustiprėjimo.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju gerb. Kapelionui ir Alfai Pauliukovienei, lankusiems su lietuviškomis knygomis ir dovanomis mano sunkiose nedalios ligoninėje dienose. Taip pat nuoširdžiai dėkoju už linkėjimus ir sveikinimus K. Al. Nekrašui, Stasei Baltus, Bronei Gailiūtei-Spies, Laimutei Verselis iš Anglijos ir Danutei Mulerčikaitei-De Boek.

Janė Lapėnaitė-Grooten
Hasselt-Belgija

AUSTRIJA

ATSISVEIKINANT SU SENAJA A. L. B. VALDYBA

Austrijos Lietuvių Bendruomenė reiškia savo gilią pagarbą ir padėką už nepailstamą rūpinimąsi Bendruomenės reikalais ir nuolatinį sunkų bei atsakingą darbą Pasaulio Lietuvių organizacijoje.

Ypatinga padėka priklauso buvusiam uoliam A.L.B. Valdybos pirmininkui Silvestrui Glionertui, kuris, nepaisydamas savo sveikatos ir net ligoninėje gulėdamas visu pasišventimu per ilgus metus tvarkė Bendruomenės reikalus ir nuoširdžiai vadovavo Austrijos lietuviams.

Lygiai gausius nuopelnus nusipelnė Austrijos lietuviams nepailstamas A.L.B. Valdybos Iždininkas ir Tautos Fondo įgaliotinis Juozas Marčiukaitis.

Padėka priklauso ilgametei A.L.B. Valdybos Sekretorei ir BALF'o atstovei Linz'e E. Blaudžiūnaitei, kurios pastogė nuolat tarnavo ir tarnauja visiems, o ypač Linz'o apylinkės lietuviams.

AUSTRIJOS LIET. BENDRUOMENĖS NAUJOJI VALDYBA

Iš 118 Austrijos lietuvių, turinčių teisę balsuoti, balsavo 74. Valdybos kandidatai gavo p. p. M. Kripas 37, M. Krikštanavičius — 25, K. Kliūgas — 27, I. Lapšys — 12, V. Mituzas — 16, E. Geibavičius — 20 ir Mgr. K. Razminas — 65 balsus. Tuo būdu naujon valdybon išrinkta Mgr. K. Razminas, M. Kripas ir K. Kliūgas. Revizijos komisijon išrinkta J. Marčiukaitis, A. Himelis ir L. Olšauskas. Garbės teisman išrinkta kun. K. Kuzminskas, K. Kaniauskas ir O. Leščinskienė.

* * * * *

INNSBRUSK. Kovo 28 d. čia įvyko A.L.B. Valdybos provizorinis pasitarimas dalyvaujant A. L. B. Pirmininkui ir valdybos kandidatams M. Krikštanavičiui ir E. Geibavičiui. Pasitarime studijuota A.L.B. įstatai ir naujos valdyybos reikalai Nutarta laukti VLIK'o Vykdomosios Tarybos Pirmininko patvarkymo ir painformuoti apie tai Austrijos lietuvius.

* * * * *

LINZ. Kovo 22 d. p. S. Glionertas perdavė A.L.B. Valdybos raštinę ir inventorių naujam pirmininkui ir sudaryta atitinkamas Perdavimo-Priėmimo aktas.

Tą pačią dieną perimtas iš p. J. Marčiukaičio A.L.B. išdė dabartiniu metu rasta viso lėšų 1581 šilingas.

LINZ. Kovo 21 d. čia lankėsi A.L.B. Valdybos Pirmininkas Mgr. K. Razminas, kuris atlaikė lietuvims pamaldas Niederhart'o bažnyčioje ir pasakė pritaikyta progai pamokslą. Po to p. E. Blaudžiūnaitės bute įvyko Linz'o lietuvių susirinkimas, kuriame pirmininkas padarė išsamų pranešimą, aptarta įvairūs klausimai ir išrink ta naujas Linz'o apylinkės seniūnas ponia O. Leščinskienė. Pasiryžta remti Tautos Fondą ir lietuvybės išlaikymui palaikyti glaudžius santykius.

* * * * *

SALZBURG. Kovo 24 d. vakare B. Vokietaitytės bute įvyko Salzburg'o apylinkės lietuvių susirinkimas. Išklausyta išsamus Mgr. K. Razmino pranešimas apie Austrijos lietuvių gyvenimą, išsiaiškinta įvairūs einamieji klausimai ir išrinkta naujas seniūnas Kun. V. Pupinis S. J. kuris mielai sutiko visais reikalais padėti Salzburg'o lietuviams. Salzburgo lietuviai labai pasižymi judrumu ir labai gražiai šiemet paminėjo vasario 16-os d. sukaktį.

BALF'o PRANEŠIMAS EMIGRACIJOS REIKALAIS

Numatoma, kad netrukus prasidės didesnis tremtinių vykimas iš Europos į USA pagl 1953 m. imigracijos įstatymą. Norintiems ten išvykti jau pradedama sudarinėti dokumentai. Vykstančio dokumentus galima tvarkyti betarpiai per Valstybės Departamentą arba per šalpos organizacijas: NCWC, Church World Service, National Lutheran Cuncil ir k. BALF'as savo anketų ir formularų neturi bet tarpininkauja per NCWC gauti garantijas ir gauti paskolą už kelionės išlaidas. Darbo garantiją gali duoti tik Amerikos pilietis-sponsorius. Kelionę per jūrą turi apsimokėti patys atvykstantieji ar jų kvietiejai. Neturintieji lėšų gauna paskolą, kurią parūpina organizcija, tvarkanti dokumentus. Paskolą reikės grąžinti sutartais terminais.

Austrijos lietuviai, norintieji emigruoti į USA, pirmiausia turi užsiregistruoti pas Amerikos konsulą (Salzburg, Residenzplaz 1.) ir gauti kvotos eilės Nr. Visi turintieji kvotos Nr. ir besirengią emigracijai prašomi dar kartą skubiai pranešti savo Nr. vardus ir pavardes ir gimimo datas BALF'o Įgaliotiniui Mgr. K. Razminui Zams, 44 Tirol, kad būtų galima laiku parūpinti reikiamas garantijas. Visiems emigruojantiems tai svarbu! Nedelskite, kad nesusidarytų sunkenybių!

AUSTRIJOS LIETUVIŲ STATISTIKA

1954 metais Austrijoje yra viso 183 lietuviai. Jie skirstosi į 8 seniūnijas. Wienos su 30 let. Linz'o — 47, Braunau — 16, Salzburgo — 30, Steiermarck'o — 19, Kaernten'o — 11, Vorarlberg'o — 12 ir Tirol 18. Iš jų yra 56 vyrai, 72 moterys, 45 vaikai. Ligonių Austrijoje yra apie 24 ir 29 senieliai.

VELYKŲ SVEIKINIMAI

Austrijos Lietuviai Velykų švenčių proga širdingai sveikina savo didžiausią geradarį BALF'o Centro Valdybą Amerikoje, jos gerbiamąjį Pirmininką Kan. Dr. J. B. Končių ir visus Amerikos lietuvius, taip daug nuolatos aukojančius tremtinių šalpai.

* * * * *

A.L.B. Valdybos Pirmininkas ir BALFo Įgaliotinis Austrijoje Mgr. K. Razminas, sveikina visus Austrijos Lietuvius ir Austrijos Lietuvių Geradarius bei prietelius už jūrių-marių ir linki visiems gausios Dievo palaimos Kristaus Prisikėlimo švenčių proga.

VOKIETIJA

KRAŠTO VALDYBOS SVEIKINIMAI BALF'ui

Bendrojo Amerikos Lietuvių Fondo dešimties metų sukakties proga Vokietijos Krašto Valdyba pasiuntė BALF'o Centro Valdybai tokio turinio sveikinimą:

Gerbiamieji,

PLB Vokietijos Krašto Valdybos vardu sveikinu Jus Bendrojo Amerikos Lietuvių Fondo dešimties metų sukakties proga. Per tuos metus BALF'as labai daug nuveikė lietuvių tremtinių labui. Jis įeis mūsų tautos istorijon kaip tautinio solidarumo ir lietuviškos artimo meilės simbolis, kokiu reta kita panašaus likimo ištikta tauta gali pasigirti. Jūsų pasiryžimas tęsti su nemažėjančiu pasiryžimu savo darbą ir ateityje yra visiems lietuviams tremtiniams Europoje didelė paguoda. O ateis diena, kada vergijos pančiams nukritus, ir nualinta mūsų tėvynė kreips į Jus savo akis.

Linkime tat Tamstoms visuose ateities darbuose geriausios sekmės.

Pirmininkas

EMIGRACIJA Į ANGLIJĄ

Augštojo Komisaro Pabėgėlių Reikalams pranešimu, D. Britanija papildo savo laiku numtytą 2.000 imigrantų schemą. Artimiausiu laiku į D. Britaniją bus priimta 700 naujų imigrantų, pirmoje eilėje namų ruošos darbams. Iš šių 700 pabėgėlių 300 jau sudaro, kaip iš anksto numatyta, čekai, 50 pabėgėlių žydų ir 20 pabėgėlių iš Triesto. Likusiai 330 kvotai gali mel duotis visi pabėgėliai užsieniečai Vokietijoje ir Austrijoje, pirmoje eilėje ir tie, kurių tremtiniškos teisės nėra aiškiai nustatytos.

Emigruojantiems reikalingos darbo garantijos, bet šiaip sąlygos nėra tokios griežtos, kaip į kitus kraštus. Emigruojantiems nėra nustatyta amžiaus riba, o patikrinims pravedamas tik kriminalinių nusikaltimų požiūriu. Po kurio laiko emigrantai turės teisės pasirinkti ir kitą darbą. Džiovininkai, aklieji, kurti ir sunkai sergą ktomis ligomis neįleidžiami.

Smulkesnių žinių ir formuliarų galima gauti ir Vokietijos Krašto Valdyboje.

LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKA

„Bendrijos" leidykla baigia spausdinti Prof. dr. A. Šešplaukio „Lietuvių kalbos pratiminę gramatiką". Ji skiriama dėstymui pradžios mokyklose, bet ypatingai pritaikinta naudojimui savamoksliams, šeštadienio ir vargo mokykloms.

PIRMIEJI

Kanados Lietuvių Bendruomenės Toronto Apylinkė, vietos Šalpos Skyrius, vadovaujamo p. V. Vaidoto, rūpesčiu, yra pirmoji lietuvių kolonija, sukėlusi Vasario 16 Gimnazijos namams 1.500 dolerių ir tuo būdu pirmoji lietuvių kolonija, kurios vardu bus pavadinta viena Vasario 16 Gimnazijos klasė.

Vasario 16 Gimnazijos klasės pavadinamos tų organizacijų ar asmenų vardu, kurie paaukojo Gimnazijos Namams ne mažiau 1.500 dolerių. Iki šiol tame skaičiuje buvo:

1) **Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz,**
2) **Schweizerische Europa-Hilfe,**
3) **Schweizerisches Rotes Kreuz,**
4) **LRK Įgaliotinis Šveicarijoje inž. J. Stankus, pravedęs vajų šveicarų tarpe.**

Organizacijų ar asmenų, aukojančių Gimnazijos Namams nemažiau 1.000 dol., vardu pavadinami atskiri bendrabučio kambariai. Tokių turime:

1) **Vyr. Liet. Išlaisvinimo Komitetas (VLIK'as),**
2) **A. L. Mokytojų Sąjungos Chicagos Apygardos Valdyba,**
3) **Cicero lietuviai.**

Tautiečiai, Toronto ir kitų čia minimų lietuvių pavyzdys tebūna paskatinimu kitoms mūsų kolonijoms ir organizacijoms. Vasario 16 Gimnazija yra Jusų paramos reikalinga, reikalinga jai ir pastogė, kad galėtų dirbti. Ir mažiausia auka Gimnazijos Namams yra didelė parama šiam lietuviškam reikalui.

Jei nėra kitokių vietos lietuviškų organizacijų nurodymų, aukas prašome siųsti PLB Vokietijos Krašto Vldybai čekiu, išrašytu „Litauisches Zentralkomitee" vardu.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba

IŠ VASARIO 16 GIMNAZIJOS GYVENIMO

Vasario 16 Gimnazijos mokytojams ir mokiniams priešvelykines rekolekcijas pravedė iš Romos atvykęs Šv. Kazimiero kolegijos dvasios vadas, kun. dr. Vytautas Balčiūnas.

Rekolekcijas uoliai lankė visi katalikai mokiniai, mokytojai ir tarnautojai su savo šeimomis. Kun. dr. Balčiūno pravestosios rekolekcijos ir pamokslai ypatingu sugebėjimu patraukė jaunųjų širdis.

Užbaigus rekolekcijas, kukliu sekmadienio gimnazijos pusryčių metu, kun. dr. V. Balčiūnui, nepagailėjusiam laiko, vargo ir išlaidų, atvykstant iš Romos, padėką mokinių vardu pareiškė VII klasės mokiniai Birietas ir Sakalauskaitė, įtekdami gėlių puokštę. Garbingajam svečiui šių kuklių atsisveikinimo iškilmių metu V kl. mokinė Mankytė paskaitė eilėrašti „Agnus Dei".

Vasario 16 Gimnaziją aplankė Pabaltijo Instituto nariai, prof. Zenonas Ivinskis ir prof. Antanas Maceina. Svečiai atvyko iš Bonnos, kur jie lankėsi Pabaltijo Instituto reikalais. Iš instituto likviduojamos bibliotekos numatyta gimnazijai padovanoti apie 2.000 tomų mokslinės literatūros įvairiomis kalbomis.

VASAROS STOVYKLOS

Ir šią vasarą Vokietijoje lietuviams vaikučiams numatoma ruošti vasaros stovyklas. Šių stovyklų įrengimo planavimui Vokietijos Krašto Valdyba prašo Apylinkių ir Seniūnijų duoti žinių apie stovyklauti norinčius vaikus. Tokiuose vaikučių sąrašuose reikia nurodyti vaiko vardą ir pavardę, amžių, tikybą, geležinkelio stotį, iš kurios į stovyklą turėtų vykti ir ar vaiks moka lietuviškai.

Neįtrauktini sąrašan vaikai: sergantieji užkrečiamomis ir širdies ligomis. Mokestis už stovyklavimą 5 DM.

Aukos Gimnazijos Rūmams

P. J. Skersys siunčia iš Lawrence, Mass. 60 dol. auką gimnazijoms namams. Šią sumą sudėjo daugiausia senieji lietuviai išeiviai, jų tarpe tokie garbingi lietuviai, kaip prel. Pranciškus M. Juras, Maldos Apaštalavimo Draugijos prie Šv. Pranciškaus parapijos dvasios vadas kun. V. Paulauskas ir pati toji draugija, paaukojusi iš savo kasos ir sumestas susirinkimo metu sumas.

Adelaidės, Australijoje, lietuviai dosniai aukoja Gimnazijos Namams. Nenuilstamu Gimnazijos Rėmėjų Būrelio Nr. 128 vadovo, p. P. Lukošiūno, rūpesčiu, aukojančio šiai paramos akcijai visą savo atliekamą laiką, surinkta ir persiųsta Krašto Valdybai pirmoji 20 angl. svarų auka. Šioji suma Vasario 16 minėjimo Adelaidėje metu buvo dalyvių suaukota. Su dar nepasiųstomis sumomis Gimnazijos Namams Adelaidėje sutelkta jau apie 150 australiškų svarų. Tai labai žymi parama gimnazijos pastogei ir lietuvių pasiaukojimo pavyzdys. Lietuvių bendruomenės nariai Gimnazijos Namams aukoja po pusę ir net visą savaitinį uždarbį!

BALF'o 117 Skyrius Melrose Park, Ill., siunčia Gimnazijos Namams per savo finansų sekretorių, ponią Antaniną Jaras, 75 dolerių auką.

Manchesterio, Conn., lietuviai, ponios Antaninos Kaunienės pastangomis sudėjo Gimnaziojs Namams 61 dolerio auką.

HANNOVER — Stoecken

1954. IV. 2 d. pabaltiečių stovykloje sėkmingai pravedė lietuviams katalikams rekolekcijas Tėvas Konstantinas. Stovykla nemaža, bet labai skurdi. Paskutiniu laiku Hannoverio Miesto Valdyba taiso išpuvusius barakų langus. Išsikėlus PLB Vokietijos Krašto Valdybai į Weinheimą, visam Hannoverio lietuviškame gyvenime jaučiama didelė spraga. Išvykus mokyt. Jonui Stankaičiui lietuviai vaikučiai pasigenda mokytojo ir susirgus Hannoveryje Vaclovui Šukiui pasigenda pirmininko. Jau keli metai sunkiai sirgo Antanina Petrauskaitė. Dabar jos sveikata gerėja. Ją lanko Krapavickas ir kiti labiau susipratę lietuviai.

HILDESHEIM

Anglų sargybinių dalinių lietuviai vyrai, vadovaujami Kpt. Igno Apyrubio, nusipirko gražius medžio raižinius-drožinius Vytį, Vyties autorius Stasys Čirpus. Šiuo meniškų darbu žavisi visi anglai, vokiečiai, lenkai ir jugoslavai.

DIEPHOLZ

Išvykus Vasario 16 Gimnazijai ir daugumai intelektualų į pietų Vokietiją, Diepholzo lietuvių bendruomenė neteko to judraus ir gyvo įvairiose kultūrinėse šakose gražiai pasireiškiančio vieneto. Anksčiau čia skambėdavo jaunatviškas juokas, dainos ir visi stovyklos kampai buvo perpildyti gyvumu, linksmumu — šiandien pastebimai jaučiama kažkokia gili mūsų stovyklos gyvenime atsiradusi spraga. Bet su įvykusiu faktu tenka skaitytis ir gyvenimas turi eiti tolimesne vaga.

Gimnazijos kraustymosi metu išrinkta nauja PLB Diepholzo apylinkės valdyba ir revizijos komisija. Į valdybą išrinkti: J. Čaplinskas, K. Vilkaitis ir J. Reitneris. Ši naujoji valdyba jau spėjo ir savo darbais pasirodyti: paminėta Vasario 16-ji ir įsteigta Vargo Mokykla stovykloje pasilikusiems lietuvių vaikams.

Įsteigtajai Vargo Mokyklai yra gautas vokiečių įstaigų pripažinimas ir kelių dešimčių DM atlyginimas. Šiai vargo mokyklai vadovauja A. Gasnerienė. Mokyklą lanko gana gausus lietuvių vaikų būrelis.

Tenka džiaugtis, kad vokiečių įstaigos susiprato ir šiai stovyklai davė seselės etatą. Pirmosios pagalbos atveju kreipiamasi į A. Auderienę.

Gana gražiai veikia ir BALF'o šalpos komisija, kuri laikotarpiais gauna įvairių gėrybių iš BALF'o centro, paskirsto nurodytomis kategorijomis. Džiugu, kad ši parama daug padeda gausioms, gana skurdžiai gyvenančioms šeimoms.

Nors ir sumažėjus stovyklos gyventojų skaičiui, vis dėl to gana sekmingai verčiasi ir vienintelė Lietuvių Savišalpos D-jos krautuvė. Savo nedideliu kapitalu, bet lanksčiai sukantis, ji sugeba pilnai aprūpinti visus stovyklos gyventojus maisto ir kasdieninio gyvenimo reikmenimis.

Ir vėl Diepholzo lietuvių bendruomenė turėjo liūdesio eiseną į kapines. Šį kartą palydėjo savo narę O. Tumenienę. Mirusios motinos liko trys jaunamečiai vaikai ir džiovininkas vyras. Našlaičius vaikus apsiėmė globoti ir jais rūpintis Novikauskienė, kuriai Diepholzo lietuvių bendruomenė reiškia gilią padėką. Gražus ir kilnus pavyzdys!

A. S.

LEBENSTEDT

Pereitą savaitę Salzgitter'yje sėkmingai užbaigė technikos mokyklą Lebenstedt'o lietuviškosios Apylinkės Pirmininko dukra Guoda-Liūda Masiliūnaitė. Dabar ji pradėjo eiti braižytojos pareigas viename fabrike.

BRAUNSCHWEIG

Braunschweigo lietuviai džiaugiasi, kad netrukus gaus iš BALF'o pašalpą pieno milteliais. Dėkingi būtų ir už rūbus. Lietuviai savo tarpe gražiai sugyvena ir vieningai dalyvauja lietuviškose pamaldose, bei kituose subuvimuose.

HAMBURG

Tėvo Konstantino pravestų rekolekcijų metu 70% visų lietuvių katalikų atliko išpažintį ir priėjo velykinės šv. Komunijos.

GEESTHACHT

Spackenbergo lietuviai nepamiršta savo mirusiųjų. Pavasarėjant rimtai susirūpino didelių lietuviškų kapinių išvaizda. Dauguma moterų užperka įvairias gėles, kuriomis apsėja aptaisytus antkapius.

Šia proga prisimintinas buv. lietuviškojo komiteto pirmininkas Aleksas Gešvintas, kuris su savo žmona per dienų dienas puošdavo šias kapines.

PINNEBERG

Pagaliau prie vietos lietuviškosios apylinkės nori prisijungti ir apylinkėje gyvenę, bet nieko su lietuviais bendro neturėję „mažlietuviai". Visi lietuviai sveikina jų priešvelykinį sugrįžimą.

* * *

Ieškau savo puseserės JUZĖS POŠKAITĖS — STANIENĖS (Stanys), gimusios Sukių kaime, Darbėnų parap., Kretingos apskr. ir MAGDALENOS POŠKAITĖS ((Juzės sesers). Žinančius ką nors apie jas, maloniai prašau pranešti: Veronikai Barkauskienei-Norkaitei, 2448 W. 46 Place, Chicago 32, Ill. USA.

* * * * *

Nauja Huetenfeldo Apylinkė

Kovo mėn. pabaigoje Huetenfelde įsisteigė nauja PLB Vokietijoje Apylinkė. Apylinkė apjungs Huetenfelde ir artimiausioje apylinkėje apie 80 tautiečių.

Steigiamajame Apylinkės susirinkime išrinkti šie apylinkės organai: Apylinkės Valdybą sudaro Saliamonas Antanaitis — pirmininkas, Aleksandras Petkevičius — sekretorius ir Aleksandras Gešventas — iždininkas. Į Apylinkės Kontrolės Komisiją išrinkti: p. Alina Grinienė, Vaclovas Snarskis ir Petras Kleinaitis. BALF'o Šalpos Komisiją sudaro Vincas Vasiliauskas, Petras Kleinaitis ir Marijonas Teišarskas.

* * * * *

Stuttgarte įsisteigė moterų klubas

Kovo 21 d. Stuttgarte susiorganizavo Pabaltijo Moterų Tarybos Lietuvių Atstovybės Klubas, kurio valdybą sudaro: pirmininkė Marta Gedgaudienė, vicepirmininkė Viktorija Prosinskienė, iždininkė Marija Lėmanienė, sekretorė Irena Šeškaitė. Į Kontrolės Komisiją išrinkta Sofija Jauniškytė, Barbora Lipšytė ir Erna Uspenskienė.

Tikimasi, kad susiorganizavus klubui, moterys labiau įsitrauks į visuomen. darbą, ir, siekdamos statute užsibrėžtų tikslų, dirbs naudingą darbą mūsų tautos ir mūsų tėvynės labui.

* * * * *

Schleswig — Holsteino krašte

Kun. kapelionas V. Šarka kovo mėn. pabaigoje pakrikštijo jauniausiąją lietuvę tremtinę Vokietijoje Angelę Kurzembaitę. Jos tėveliai dirba viename vokiečių dvare melžėjais. Daug dirba ir yra patenkinti, kad gali savarankiškai tvarkytis. Visdėlto ir jie norėtų emigruoti pas savo dėdę Povilą Kalpoką į Kanadą.

Keletą metų išbuvę ligoninėje, grįžo į normalų gyvenimą: Aleksas Povilaitis pas Šilinskų šeimą, (23) Rotenburg Hohenesch Teresė Dubauskaitė pas Norgėlų šeimą, Bremen-Grohn, Lesumerstr. 8 ir Juozas Montvilas į lietuvių koloniją Oldenburg in Oldbg.

SPAUDOS DRAUDIMO PANAIKINIMĄ MININT

Kaip ir visa eilė kitų kadaise buvusių sukakčių, taip ir šiemet sueinančioji 50 metų sukaktis nuo spaudos laisvės (nors ir nevisiškos) atgavimo yra gaubiama tamsaus ir šiurpaus dabartinės padėties šešėlio. Tačiau laisvėje esantieji lietuviai yra užsimoję šiais metais tą sukaktį atitinkamai paminėti. Be ypatingų nutarimų, be manifestų šie 1954-tieji metai jau yra tapę lietuviškosios spaudos metais.

Daug kam kyla klausimas, koks tos sukakties atžymėjimas būtų prasmingesnis pačiai solenizantei, t. y. lietuviškajai spaudai. Tas klausimas kreipiamas ir į Lietuvos Žurnalistų Sąjungos valdybą.

Nors Lietuvių Žurnalistų Sąjunga bei jos valdyba tik iš dalies teturi pamato tartis atstovaujanti lietuviškajai spaudai, ryžtamės pareikšti nuomonę bei pageidavimą dėl šio paminėjimo.

Visokie paminėjimo būdai yra saviškai geri ir tinkami. Tai gali būti istorinės apžvalgos paskaitų ar straipsnių forma, atitinkamos manifestacijos, su spaudos draudimo laikais susieti vaidinimai, kadai bei dabar į Lietuvą neleistos ir neleidžiamos spaudos leidinių parodos, spaudos reikšmės visuomenei dar kartą paryškinimas, paskatinimai remti spaudą bei jąja naudotis, sustiprintas spaudos platinimas ir tt. Nemanome, kad tatai reiktų dar plačiau mūsų visuomenininkams beaiškinti. Mes tik norėtumėm bent papildomai priminti, kad minint anuos laikus, minint tą didelės svarbos atmainą, kurią davė ne geruoju suteiktas, o sunkiai iškovotas 1904 metų gegužės 7 dienos palengvinimas, drauge turėtų būti ypatingas dėmesys atkreiptas į tai, kokioje būklėje lietuviška spauda yra Lietuvoje atsidūrusi dabar. Reikia palyginti panašumus ir skirtumus tarp to, kas buvo prieš 50 metų ir kas yra šiandien.

TADA buvo uždrausta lietuviška *raidė*.
DABAR yra uždrausta lietuviška *mintis*.

TADA lietuviškos spaudos pačioje Lietuvoje iš viso nebuvo, nes, tikrai savai spaudai esant uždraustai, svetimos, primestos, tik lietuviška bandomos pavadinti spaudos buvo bent galima nepriimti.

DABAR lietuviškos spaudos Lietuvoje irgi nėra, bet svetima, lietuviškosios spaudos vardą pasisavinusi spauda, kuri primetama per prievartą ir jos nebegalima atmesti.

TADA bent svetimuose kraštuose leidžiamoje lietuviškoje spaudoje, nors ir slaptai, vis dėlto Lietuvoje gyvenusieji žmonės galėjo dėstyti savo mintis, rūpesčius ir viltis. Ir ta tikroji lietuviška spauda, nors ir gaudoma bei šaudoma, vis dėlto sugebėdavo Lietuvos žmones pasiekti ir juos gaivinti.

DABAR nei vienas žodis iš Lietuvos nebegali prasiskverbti į svetur esamą tikrąją spaudą ir nei viena tikro lietuviško laikraščio skiautelė nebegali prasiskverbti pro daug sandaresnes Lietuvos kalinimo sienas, pro daug budresnius ir žiauresnius jos kalėjimo sargus.

TADA bent svetima kitų kraštų spauda, bent tokia, kuri tiesioginiai nelietė ano meto Lietuvos kalėjimo sargų, Lietuvoje buvo prieinama.

DABAR net tokia spauda, kuri kituose kraštuose tuos sargus netgi giria, į Lietuvą nebepatenka.

TADA svetimuose kraštuose bent pačių Lietuvos kalintojų leidžiamą spaudą svetur buvo galima gauti.

DABAR ir tos Lietuvai primestos svetimos spaudos kitur neįmanoma matyti, nes Lietuvos kalintojai dabar vengia parodyti, kokiais nuodais jie bando Lietuvos dvasią nunuodyti.

Tai yra tokie dideli panašumai ir tokie dideli skirtumai, kad jie neišvengiamai sudaro pritrenkiamą įspūdį kiekvienam, kas tik jį pakankamai vaizdžiai įsisamonina. Laisvajame pasaulyje visa tai maždaug žinoma, bet žinoma tik paviršutiniškai. Retas tėra įsigilinęs, ką tai iš tikrųjų reiškia.

Tai štai ir yra vienas iš svarbiausių kalbamosios sukakties paminėjimo uždavinių: išryškinti laisvame pasaulyje buvusią ir dabartinę Lietuvos spaudos tragediją visoje jos nuogybėje, parodyti, ką Lietuvai reiškia kiekvienas rusų įsiviešpatavimas Lietuvoje.

Ne tik specialiuose minėjimuose, ne tik bendruose tam reikalui skirtuose susirinkimuose, bet kiekvienoje lietuviškoje organizacijoje, vis tiek kokios ji bebūtų paskirties ar pobūdžio, šiais metais dera bent viename susirinkime sustoti ties tuo mūsų spaudos tragedijos vaizdu ir priimti atitinkamą rezoliuciją prieš tą lietuviškosios spaudos prievartavimą.

Tokios rezoliucijos ar dalyką pavaizduoją laiškai derėtų siųsti visur, kur tik atitinkama organizacija gali pasiekti: ne tik atitinkamo krašto augštiesiems politikams, bet ir visuomenininkams, ypač laikraštininkams, redaktoriams, leidėjams, o visų pirma tos pačios vietos laikraščiams arba ir šiaip asmenims, su kuriais yra ar gali būti sudarytas ryšis.

Ne kiekvienai, ypač mažesnei, organizacijai toks užsimojimas lengvai įvykdomas. Sporto klubui, chorui, savišalpos draugijai ar kuriai kitai su spaudos reikalais tiesioginiai nesusijusiai organizacijai toks darbas atrodys visai svetimas. Betgi spauda juk visiems reikalinga. Ji yra visų ir visokios veiklos jei ne pagrindinis, tai bent svarbus pagalbinis įrankis. Atkreipimas dėmesio ne tiek į abstraktaus „laisvojo pasaulio", o kiek galima didesnio skaičiaus realių, gyvų laisvų žmonių dėmesio į lietuviškosios spaudos tragediją drauge būtų ir apčiuopiamas dėmesio atkreipimas į pačios Lietuvos tragediją.

Prieš 50 metų įvykusios mūsų spaudos laisvės bent dalinio atgavimo sukaktis suteikia tokiam dėmesio atkreipimui progos, ypatingesnės už daugelį kitų progų. Tad pasinaudoti tąja proga dera visiems.

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos Valdyba

Europos Tarybos Nutarimai

Per paskiausiąsį Europos Tarybos konferencijas buvo priimta visa eilė reikšmingiausių nutarimų. Taryba yra paskyrusi spec. atstovą pabėgėlių ir Europos gyventojų pertekliui studijuoti. Nuolat didėjant pabėgėlių skaičiui, Taryba rado reikalinga įsteigti atitinkamą instituciją, kurios vyr. organizatorium ir vadovu pakviestas buv. prancūzų sveikatos ir apgyvendinimo min. Pierre Schneiter. Jis yra pasiryžęs aplankyti visų europinių kraštų sostines ir emigracinius kraštus. Ženevoje jis matėsi ir tarėsi su atitinkamais pabėgėlių problemomis besirūpinančių organizacijų pareigūnais.

Nutarta, kad jau ir pabėgėliai galės kandidatuoti į europines stipendijas. Šiuo reikalu buvo ilgai ginčytasi, bet jis galiausiai buvo teigiamai išspręstas. Šumano plano Europa, pabrėždama tą faktą, stipendijoms paskyrė dar 600.000 prancūzų frankų. Tuo būdu stipendijų fondas turi 5,6 mil. frankų. Ministerių Komitetas pasisakė už išdavimą Europos kultūrinių pasų ir pabėgėliams, gyvenantiems Europos kraštuose. Tuo būdu pabėgėliai kultūrinėje srityje sulyginami su vietiniais gyventojais.

Europos Taryba numato pasirašyti net 3 konvencijas, kuriomis bus daugiau apibendrinamas socialinis gyvenimas bei socialinė globa Europoje. Nutarta stengtis sulyginti darbo valandas ir atlyginimus visuose europiniuose kraštuose. Ieškoma taip pat kelių apibendrinti šeimą liečiančiai įstatymo leidybai. Nutarta sudaryti tarptautinę komisiją šeimos padėties problemoms svarstyti.

Patariamojo Europos Susirinkimo sesija prasidės gegužės 20 d. Joje numatyta svarstyti visa eilė aktualių klausimų. Mūsų reikalai gali būti paliesti studijuojant sienų perėjimo klausimą ir gal šiek tiek svarstant Europos Tarybos pažiūras į paskutinius politinius įvykius, ypač stengiantis sunormalinti prekybinius santykius su Rytais. Europos Tarybos posėdžius ir jos veiklą seka taip pat ir mūsų veiksnių atstovas.

"GAIDYS IR VIŠTA PRIE KOLCHOZO PRIRIŠTA..."

UŽ KOKIUS NIEKUS BOLŠEVIKAI BAUDŽIA MŪSŲ ŽMONES

Klaipėdoje vienas lietuvis užkandinėje kiek pašaipiai pastebėjo: „Verkė gaidys ir višta, prie kolcohzo pririšta" — ir už tos rūšies „savikritiką" gavo 10 metų. Kitas atsitikimas: Telšių ugniagesių vedėjas buvo nubaustas 15 metų, kad prie vokiečių taip pat drįso gesinti gaisrus. Trečias: senas lietuvis valstietis, kurį partizanai privertė duoti jiems valgyti, buvo už tai nubaustas 25 metams — bolševikai jį apkaltino, kad jis tuo būdu „palaikęs su partizanais slaptą ryšį". Tokių atsitikimų, Heinzo W. teigimu, yra daugybė.

Tuo tarpu bolševikai per savo radijus ir spaudą šaukte šaukia, kad tik „šviesa iš rytų" atnešė į kraštą laisvę, gerovę, „tikrąją demokratinę santvarką", kokios nesą niekur kitur pasaulyje. O štai ką apie tas pačias „laisves" ir „žydintį gyvenimą" pasakoja akivaizdūs liudininkai. Kitą akivaizdaus liudininko, neseniai grįžusio iš Lietuvos ir viską mačiusio savo akimis, pasakojimą aprašė prancūzų spauda.

Prancūzų dienraščiai „Figaro" ir „La Croix" (š. m. kovo 30 d.) įdėjo platų aprašymą apie išgyvenimus prancūzės, daugiau kaip 10 metų išbuvusios Sovietų valdžioje ir neseniai grįžusios į Vakarus. „La Croix" bendradarbis A. Paul Grepoire rašo ją sutikęs Berlyne prie Kurfuerstendamm. Anksčiau ji yra dirbusi Lietuvoje kaip prancūzų k. dėstytoja, bet vėliau dėstyti jai, kaip svetimšalei, buvo uždrausta. Tada ji šiaip taip per didžiausią vargą gavo darbo kolchoze. Dienrašty smulkiausiai aprašoma sovietinio gyvenimo sąlygos Lietuvoje ir krašto bolševikinimas bei rusinimas, kurio ji yra buvusi akivaizdi liudininkė. Tuo tarpu, kai sovietinė propaganda skelbia apie „pražydusį gyvenimą kolektyviniuose ūkiuose", ji matė tik basus ir apdriskusius valstiečius, turinčius vilkti sunkią priespaudą. Norėdama gauti prancūzų vizą, ji buvo porą kartų nuvykusi be leidimo į Maskvą ir dėl to net suimta. Vis dėlto galų gale, pavykus susisiekti su prancūzų ambasada, prašytąją vizą gavo ir išvyko į savo tėvynę Prancūziją. Ji yra išgyvenusi daugiau kaip 20 metų Lietuvoje ir praleidusi tiek nacių, tiek abi bolševikų okupacijas. Grįžusios teigimu, pusė kunigų yra suimti, išvežti arba dingę be žinios. Teoriškai Lietuva laikoma nauja sovietine respublika, bet faktiškai tai yra okupuotas kraštas. Visi svarbiausi valdininkai administracijoje, pašte, geležinkeliuose, policijoje yra rusai. Prekyboje jei nekalbėsi rusiškai, tai nieko negausi. Panaši padėtis ir pramonėje: visi svarbiausi inžinieriai, technikai ir net brigadininkai yra rusai. Daromas milžiniškas spaudimas ypač jaunimą verčiant rašytis į komsomolcus. Grįžusioji teigia, kad ligi 1953 m. išvežimai buvo labai gausūs, tiek gausūs, jog beveik nebuvo šeimos, kurios vienas ar kitas narys nebūtų buvęs ištremtas į Sibirą ar kitas Sov. Sąjungos vietas, o likusieji vienas kitą klausinėjo: kada ateis mano eilė? Kokia tų išvežimų technika? Visuomet ta pati. Stotyje laukia paruošti gyvuliniai vagonai, milicija naktį ateina ir apsupa deportuotinų namus, pirma įteikdama pasirašyti pareiškimą, kad toks ir toks išvyksta savo noru arba prašosi perkeliamas svetur. O kitiems šeimos nariams suteikiama „teisė" vykti drauge su šeimos galva.

Kada ji, prieš išvykdama į Vakarus, atėjo atsisveikinti su savo kolchozo vadovybe, tai kolchozo pirmininkas, pasiteiraves kur ji žadanti vykti, pastebėjo: „Į Prancūziją? O ko? Juk ten — tik vienas skurdas. Jei jus ištiks bėda, tai duokite žinią, ir mes jums atsiųsime maišą grūdų".

* * * * *

„Jei užmirštų lietuvius — užspringtų gerklėje kąsnis". Gale duodamas dar vienas būdingas buvusio Lietuvoje vokiečio pasisakymas, paskelbtas spaudoje. Būtent — Augsburge leidžiamas „Man in der Zeit" Nr. 4/1954 įsidėjo buv. vokiečių karo belaisvio Willio Guttingo pasipasakojimą, kaip jis su savo draugais praleido 1948 m. Velykas karo belaisvių stovykloje Panevėžy. Pasirodo, jiems pavykdavo gauti ne tik duonos, bet taip pat kiaušinių, lašinių ir būtiniausių reikmenų. Ir kaip jie džiaugėsi, kai „organizatoriai" kiekvienam parnešė Velykoms po 2 kiaušinius, gabaliuką lašinių, 3 svogūnus, po gabalą duonos. Taip jie, išbuvę krašte 3 metus, retai kada jos negaudavo iš kurio nors mūsų tautiečio. „Tik pagalvokite apie Šiaulius, — rašo laikraštis, — ten buvo 4.000 vyrų — ir kiekvienas iš jų gaudavo beveik kasdieną duonos. Ir tai per ištisus trejis metus. Be to, iš tautos kuri pati buvo įstumta į skurdą!" Rašyojas toliau prideda: „Ir jei kas nori iš mūsų tai užmiršti, tas neturėtų nė mažiausios padorumo kibirkštėlės! Nė mažių mažiausios!" Ten buvusieji karo belaisviai sutarė, kada nors grįžę namo, kiekvienam apie tai papasakoti, kad tai žinotų visi. Guttingo draugai dar pridūrė: jei kas to nepadarys, tai tam, kai sės prie pilno dubens, turės gerklėj sustoti kąsnis. Visi su tuo sutiko. O W Guttingas, galvodamas, kad su vienu kalbėjimu nedaug ką peši, nutarė apie tai parašyti spaudoj. Ir taip padarė.

Tuo tarpu dar vis pasitaiko tokių aklų žmonių, kurie, užmiršę, kaip mūsų tautiečiai kuo galėdami padėjo vokiečių karo belaisviams ir išgelbėjo nuo bado tūkstančius jų pabėgėlių, kartkartėmis piktoku žodžiu palydi mūsų tremtinius, nuo raudonojo siaubo ištrūkusius į Vokietiją, arba kad ir Vasario 16 d. gimnaziją, apie kurią šiltai atsiliepė apie 2,5 mil. tiražo įvairūs vokiečių laikraščiai, tik piktai vienas 4.500 egz. laikraštukas, darydamas dėl jos ir dėl buvusių praeity lietuvių-vokiečių santykių neteisingų priekaištų.

SIBIRAS - URAGVAJUS

Iš Montevideo į Urugvajų iš Izraelio atvyko žydų tautybės I. K., Lietuvoj gimęs ir gyvenęs, iš kur 1941 m. per didžiuosius trėmimus su daugeliu lietuvių buvo išvežtas į Sibirą. Ten stovyklose išlaikytas 6 metus, buvo vėliau paleistas vėl į Lietuvą. Pagyvenęs Anykščiuose kurį laiką, I. K. vargais negalais persikėlė į Lenkiją, iš jos per Čekoslovakiją ir Italiją — į Izraelį.

Nepriklausomybės laikais I. K. Tauragėje turėjo restoraną ir krautuvę. Buvo suimtas kaip „sociališkai pavojingas" ir iš Naujosios Vilinos su 2.500 Lietuvos gyventojų ešalonu užkaltais prekiniais vagonais išvežtas į centrinį Sibirą. Buvo paskirti miškų darbams prie Kon upės, netoli miestelių Konks ir Rešioty. Ten buvo kilnojami iš stovyklos į stovyklą, bet ilgiau jam tekę gyventi kartu su buv. prezidentu A. Stulginskiu ir St. Šilingu stovyklų grupėje Lagerpunkt 7.

Išvežtieji ten buvo tardomi ir NKVD pareigūnų nuteisiami priverčiamiesiems darbams nuo 5 iki 25 metų. Būdinga, kuo buvo kaltinamas pvz. minimas I. K. Kadangi jo restorane ir krautuvėje Tauragėje jis turėjo 3 darbininkus, tai buvo apkaltintas darbininkų eksploatatorium; kadangi dalį prekių užsisakydavo iš užsienio, tai buvo apkaltintas palaikęs ryšius su užsieniu arba šnipinėjęs; kadangi mokėjęs mokesčius Lietuvos valstybei, tai tuo būdu rėmęs kapitalistinį režimą... Kaltinamajam atsikirtus, kad visų pasaulio valstybių piliečiai mokesčius privalo mokėti, kaip mokama ir pačioje Sovietų Rusijoje, prokuroras užrėkė: „Mes kalbam, ne tu. Ir mes teisiam pagal savo nuostatus". Ir paskelbė 6 metus priverčiamųjų darbų. Tokią, palyginti, šviesią bausmę iš lietuvių gavę labai maža kas. Daugiausia buvo „nuteisti" 8, 10, 15, 20 ir 25 metams, o tat praktiškai reiškė visišką pasmerktųjų sunaikinimą, baisesnį nei pati mirtis.

I. K. pasakojimai apie vergijos sąlygas Sibiro stovyklose maža kuo skiriasi nuo visų kitų pragaro liudininkų, kuriems kokiu nors būdu pasisekė iš ten ištrūkti. Žmonės, nors ir stipriausi, ten išmiršta daugiausia pirmaisiais mėnesiais ir metais. Kas išlieka ilgiau, tai tik paskirti prie kiek lengvesnių darbų arba tie, kurie gali gauti iš šalies maisto ar drabužių siuntinius. Lietuviai pirmaisiais metais siuntinių iš niekur negalėjo gauti, todėl nuo bado ir visiško išsisėmimo mirė masiškai. Laidotojų brigada turėjo daug darbo kiekvienoje stovykloje ir kasdien. Buv. prez. A. Stulginskio gyvybę pratęsė ta aplinkybė, kad jis, kaip senas ir visai paliegęs, buvo paskirtas stovyklos katilų plauti. Tai buvo ypatinga privilegija, kurios pavydėjo visi kaliniai.

Pats pasakotojas keletą kartų buvęs jau prie pat mirties, tik jo turėta šiokia tokia drabužių atsarga ir parama iš šalies jį išgelbėjusi. Jis kurį laiką galėjo dirbti lengvesnį darbą — prie medžių rūšiavimo ir apskaičiavimo, bet po GULAG inspektoriaus atsilankymo visi politiniai kaliniai lengvesniuose darbuose buvo pakeisti kriminalistais, — ir I. K. taip pat gavo „groti armonika", atsieit, dviejų metrų ilgio piūklu piauti pušis, kurios dažnai esančios labai storos ir net iki 25 ar 30 metrų augščio. Kai kaliniai, jau beveik merdėdami, vos gali piūklą patraukti, tai prilėkęs viršininkas juos dar paspiria ir pats „nusiganęs kaip bulius, vieną minutę parodo, kaip reikia stachanoviškai dirbti".

Nors pirmaisiais metais išvežtieji ir daugiausia badavo, tačiau vienu atžvilgiu jiems buvo geriau, nes kai kuriose stovyklose lietuviai gyveno vieni. Tada je dar galėję vienas kitu daugiau pasitikėti, kits kitam daugiau padėti ir net melstis. I. K. tvrtinimu, naktimis, kai grįždavo iš darbo ir suguldavo ant savo narų, lietuviai balsiai melsdavo si ir giedodavo tyliai šventas giesmes. Vėliau viskas pasikeitė, kai lietuvius stovyklose sumaišė su rusais, mongolais ir kitais.

I. K. gana gerai kalba lietuviškai ir, nors Lietuvą apleidęs jau 1947 m., kaip atrodo, dar tebegyvena jos kaimo nuotaikomis. Visur būdamas Lietuvos ilgėdavęsis.

GERA KNYGA — GERIAUSIAS DRAUGAS

Graži dovana jaunimui ir vaikams premijuota Žilevičiaus knyga SAULUTĖ DEBESĖLIUOSE — 11 šil.; Springton — Paskutinis Prūsų sukilėlis — 14.8 šil.; Sruogienė — Lietuvos istorija — 14.8 šil.; Cicėnas — Vilnius tarp audrų — 36.8 šil.; R. Spalis — Didž. Atgailos — 25 šil.; Dr. Balys — Tautosakos lobynas — 22 šil.; Karys — Lietuvos pinigai — 36.8 šil.; Lukoševičius — Likimo žaismas — 18.4 šil.; Dr. Biežis — Būkite sveiki — 14.8 šil.; Daumantas — Partizanai už gelež. uždangos — 18.4 šil.; Daugirdienė — Taupioji virėja — 14.8 šil.

Šias ir daug kitų knygų gausite, parašę Dainorai Daunoraitei, 49, Thornton Ave., London W. 4.

VERGŲ DARBO SVARSTYMAS JUNGTINĖSE TAUTOSE

(atkelta iš psl. 4.)

gijos, Venecuelos ir Indijos delegacijomis. Jau matytasi su Kubos ir D. Britanijos delegacijų žmonėmis. Kubos atstovas Emilio Numz Portuondo, nuoširdus Pabaltijo valstybių draugas, prižadėjo tvirtai remti mūsų bylą. Ir D. Britanijos atstovas Mr. D. N. Brinson patikimo savo palankumą ir teigiamą pažiūrą į mūsų reikalą.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos Laisvės Komitetų pirmininkai š. m. balandžio 6 d. kreipėsi raštu į Atstovų Rūmų narį Mr. Charles J. Kersteną prašydami, kad ir jis paremtų šią mūsų akciją, tinkama proga prabiltų iš Atstovų Rūmų tribūnos.

Lietuvos Laisvės Komitetas dabartiniu metu yra įtempęs savo jėgas surinkti naujos įrodomosios medžiagos apie priverčiamąjį darbą Lietuvoje bei Lietuvių naudojimą vergų darbams Sovietų Sąjungoje.

Be to, Lietuvos, Latvijos ir Estijos Laisvės Komitetų pirmininkai 1954 m. balandžio 5 d. telegrama kreipėsi į Amerikos laikraštininkų ekskursijas, esančias dabar Sovietų Sąjungoje, vadovą Mr. James L. Wick prašydami jį ryžtis, kad laikraštininkai būtų įleisti ir į Pabaltijo valstybes, kur galėtų nors iš dalies pajusti priverčiamojo darbo sistemą, ir patyrinėti darbo vergų iš mūsų kraštų padėtį pačioje Sovietų Sąjungoje.

"GERI IŠ GERIAUSIŲ..."

Per komedinių „rinkimų" farsą į tautybių tarybą, okupuotoje Lietuvoje deputatais išrinkti:

Denisovas Viktoras Nokolajevičius — Vilniaus Rytų apygarda,
Didžiulis Karolis — Kauno kaimiškoji ap.,
Žiemelytė Jadvyga — Kretingos apygarda,
Liaudis Kazimieras — Utenos apygarda,
Macijauskas Jonas — Panevėžio apygarda,
Niunka Vladas — Raseinių apygarda,
Paleckis Justas — Joniškio apygarda,
Petkevičius Juozas — Ukmergės apygarda,
Petrauskas Kipras — Zarasų apygarda,
Polikarpova Matriona — Klaipėdos apyg.,
Puteikytė Ona — Šakių apygarda,
Remenčius Antanas — Kauno miesto ap.,
Rušas Bronius — Telšių apygarda,
Salagubaitė Sofija — Rokiškio apygarda,
Tuščevskaitė Juzefa — Vilniaus kaimiškoji apygarda,
Januškienė Agota — Biržų apygarda,
Averlingienė Antanina — Šiaulių apygarda,
Augustinaitis Vladas — Pabradės apygarda,
Bartuškienė Zofija — Trakų apygarda,
Bieliauskas Feliksas — Mažeikių apygarda,
Bulavas Jonas — Kėdainių apygarda,
Venclova Antanas — Alytaus apygarda,
Vildžiūnas Jonas — Vilniaus Vakarų apyg.
Gedvilas Mečislovas — Marijampolės ap.,
Demisevičius Vaclovas — Tauragės apyg.

Penkta "Cometos" Katastrofa

Vidužemio jūroje, 90 mylių į pietus nuo Capri, surasta dalis sudužusio britų keleivinio lėktuvo ir keleivių lavonus, skridusių iš Romos į Kairą. Katastrofoje žuvo 21 asmuo. Tuoj pat po žinios, kad dingo „Cometa", britų BOAC oro linijos vadovybė sulaikė visose oro linijose keliones, kurias aptarnauja sprausminiai „Cometa" lėktuvai.

Jūros gylis, kurioje vietoje įkrito lėktuvas siekia beveik tūkstantį metrų, todėl nėra galimybių jo iškelti ir ištirti katastrofos priežasčių. Sabotažo įtarimas motyvuojamas tuo, kad visiškai neseniai tos pačios konstrukcijos lėktuvas taip pat pakilo iš to paties Italijos aerodromo — Ciampino. Paskutinioji „Cometos" nelaimė jau penktoji iš eilės tos rūšies keleivinių lėktuvų katastrofa. Ši nelaimė sukėlė didelio rūpesčio tiek britų oro linijų vadovybei, tiek ir krašto vyriausybei, kuri ėmė ypatingų pastangų dažnų katastrofų priežastims aiškinti.

SAN ANGELO STEBUKLAS

By Alan MacKichan

San Angelo kaimas pagarsėjęs dviem savo vienuolynais, kurie pastatyti glaudžiai vienas šalia kito, turi bendrą galinę sieną, o fasadinės durys vieno nukreiptos į pagrindinę kaimo aikštę su fontanu, kitos gi, priešingai, — į stačius kalnų šlaitus, užpakalin, taip, kad vienuolynų pastatai jungiasi galais.

Tų dviejų namų įnamiai, savo gyvenimo būdu, beveik atitinka geografinę pastatų padėtį: pirmojo daugiau pasaulietiški, gamina ir pardavinėja gerą vyną, tuo tarpu kai antrojo vienuoliai atsidavę tylai ir pareigų griežtumui, vienuolyno disciplinai.

Brolis Jacopo buvo pirmojo vienuolyno narys. Jis buvo dievotas ir mandagus mažas žmogelis, be didelių pretenzijų ir priekaištų. Vieną, tačiau, turėjo įgeidį — kartą metuose ištrūkti kaimyninio miestelio jomarkan. Kas metai nepastebimas išsmukdavo jis iš vienuolyno, stipriai miestely išsigerdavo, ir vis su laiku grįždavo vienuolynan, nors ir linksmai dainuodamas.

Keletą metų tos gastrolės vis jam gerai sekėsi, kol, pagaliau, vieną naktį jis žymiai susivėlino. Jo broliai-vienuoliai, patvrę įvykį, laukė jo, išsirikiavę liūdnoj procesijoj. Jie nuvedė grįžusįjį savo draugą požeminėn kripton ir ten, kol jis nieko nejausdamas vis dainavo, su visom laidotuvių ceremonijom, jį užmūrijo. Jie paliko jam duonos ir vandens ir, atgiedoję laidotuvines giesmes už jo vėlę, nuėjo miegoti.

Kai brolis Jacopo atsibudo tamsoje, jis suprato baisią savo padėtį ir pradėjo atgailauti. Labiausiai, tačiau, jam norėjosi ištrūkti. Jis pradėjo spirtis ir stumti sieną. Siena, kuri neseniai buvo sumūryta, buvo nepajudinama. Bet, kai jis įsirėmė į priešingą sieną, — ji subraškėjo. Po stipresnio smūgio akmenys ir tinkas išvirto ir brolis Jacopo atsidūrė kitoj patalpoj, kuri buvo taip pat gretimo vienuolyno kripta.

Taip brolis Jacopo, manydamas stebuklingai išsigelbėjęs, pasišventė tyliam ir griežtam gyvenimui, tapdamas antrojo vienuolyno nariu.

Visus metus jis gyveno tarp antrojo vienuolyno sienų, niekad nesirodydamas išorėje. Bet kiti metai atnešė vėl kitą jomarką miestelyje ir atnaujino nepagydomą brolio Jacopos norą vėl tą turgų pamatyti. Jis savo įpročiui negalėjo atsispirti ir išsmuko vėl miestelin, kai kiti jo bendrai buvo savo celėse.

Jis grįžo anksti rytą visiškai girtas ir dainuodamas. Tuo jis sukėlė visą vienuolyną. Nebuvo jokios abejonės apie įvykį. Brolis Jacopo vėl buvo nuvestas į kriptą ir iškilmingai užmūrytas, padėjus šalia jo duonos ir vandens. Ir jau paskutinį sienos plyšį užmūrijant, Jacopo vis dar savo aiškiu tenoru traukė linksmas daineles.

Atsitiko taip, kad tą naktį vienas buvusiojo pirmojo vienuolyno narys kažko buvo atėjęs į požemį. Jis išgirdo linksmą Jacopos dainos balsą, kaip tik toj vietoj, kur prieš metus jis buvo užmūrytas.

Nustebimo ir baimės apimtas vienuolis pašaukė daugiau savo brolių, kurie tuojau išvertė sieną. Jie rado brolį Jacopo visiškai gyvą, išgėrusį ir dainuojantį, ir šviežią duoną su vandeniu šalia jo padėta.

Pripažįstant šį aiškų ir nepaprastą stebuklą, brolis Jacopo tapo pakeltas į vienuolyno viršininkus.

Iš anglų kalbos sulietuvino

K. Jo-nas

EUROPOS LIETUVIS — THE LITHUANIAN WEEKLY. Redaguoja Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W. 11. Telef. PARk 9699. Redakcija rankrascius taiso ir trumpina savo nuoziura. Prenumeratos kaina: metams — 35 sl., 6 men. — 20 sl. Dolerio krastuose — 6 dol. metams. Skelbimai — spaudos eilute arba jos vieta 1 sl. Atskiras numeris — 1 sl. Leidzia — Lietuviu Namu Akc. Bendrove. Leidimo Taryba sudaro — DBLS-gos Centro Valdyba ir Europos Lietuviu Bendruomenes, kurias atstovauja: Vokietijoje — Pr. Zunde, Prancuzijoje — J. Masiulis, Belgijoje — J. Dedinas, Sveicarijoje — A. Paulaitis, Svedijoje — P. Duda, Italijoje — V. Balciunas, Olandijoje — A. Galkus, Danijoje — A. Brickus, Austrijoje — A. Glionertas. Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 43, Holland Park, London, W. 11. Telephone: PARk 9699.